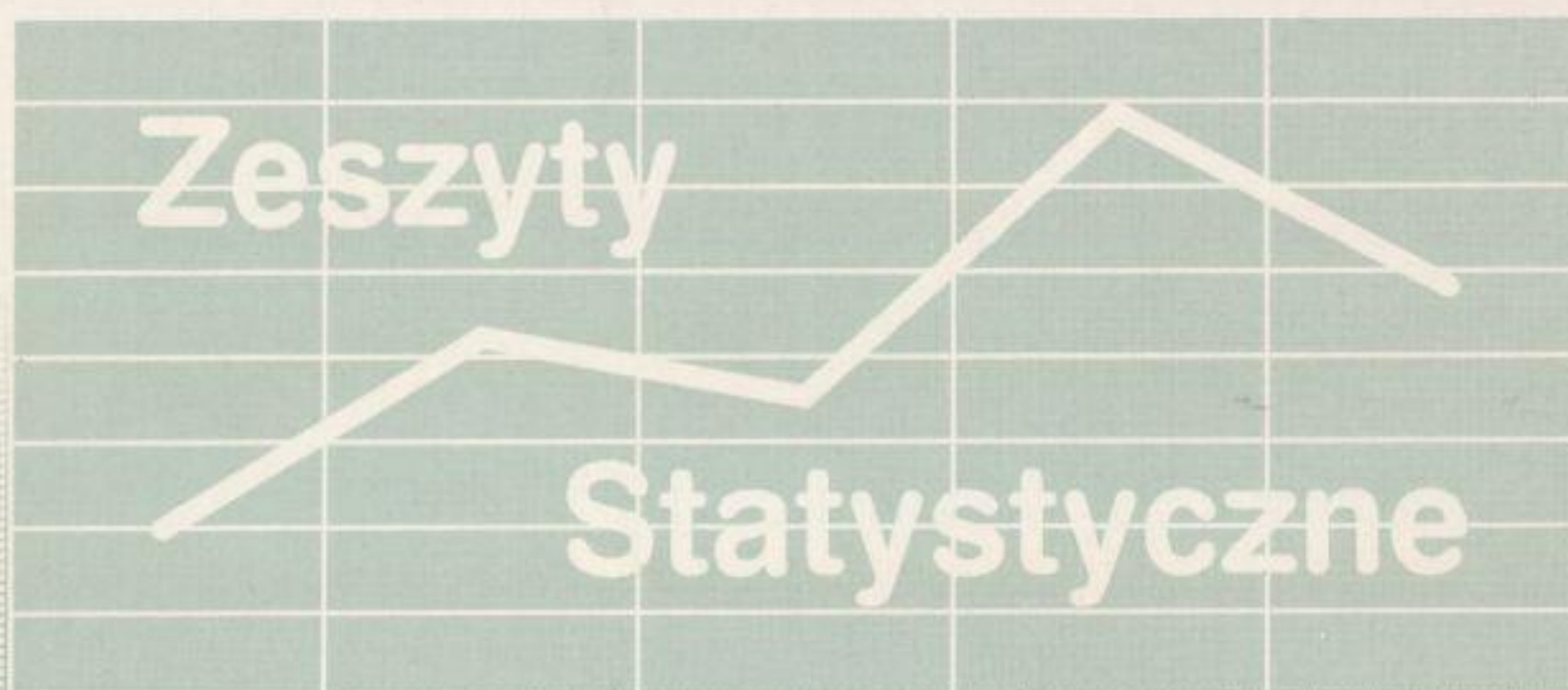

Hanna Borne

**Aktywność turystyczna
emerytów i rencistów
w 2000 roku**

Warszawa 2001

Instytut Turystyki

Spis treści

Wprowadzenie 7

1. Charakterystyka badań 8
 - 1.1. Zakresy metodologiczne 9
 - 1.2. Zasady doboru próby 10
 - 1.3. Charakterystyka badanej grupy emerytów i rencistów 11

2. Uczestnictwo w turystyce 13

3. Krajowe wyjazdy na 5 dni i dłużej (ogólnogwarkowe) 19
 - 3.1. Poziom uczestnictwa 19
 - 3.2. Cel wyjazdów 20
 - 3.3. Inne cechy wyjazdów 22

Aktywność turystyczna emerytów i rencistów w 2000 roku

4. Krajowe wyjazdy na 5 dni i dłużej (ogólnogwarkowe) 29
 - 4.1. Poziom uczestnictwa 29
 - 4.2. Cel podroży 30
 - 4.3. Formy organizowania 31
 - 4.4. Rodzaje zakwaterowania 32
 - 4.5. Inne cechy podróży 33
5. Wyjazdy zagraniczne 37
 - 5.1. Poziom uczestnictwa 37
 - 5.2. Cel podróży 38
 - 5.3. Formy organizowania 39
 - 5.4. Rodzaje zakwaterowania 40
 - 5.5. Inne cechy wyjazdów 41

Podsumowanie 43

Instytut Turystyki
796,5 - 053,9(438)*2000"

Warszawa 2001

9158

Praca przygotowana w ramach PROGRAMU BADAŃ STATYSTYCZNYCH STATYSTYKI
PUBLICZNEJ NA ROK 2001 poz. 1.30.06(096)

Pozycja finansowana przez Ministerstwo Gospodarki, Departament Turystyki

ISBN 83-88376-45-4

Instytut Turystyki, ul. Merliniego 9a, 02-511 Warszawa
tel. +48 22 8446347

Spis treści

Wprowadzenie	7
1. Charakterystyka badań	9
1.1. Założenia metodologiczne	9
1.2. Zasady doboru próby	10
1.3. Charakterystyka badanej zbiorowości emerytów i rencistów	11
2. Uczestnictwo w turystyce	13
3. Krajowe wyjazdy na 5 dni i dłużej (urlopowo-wakacyjne)	19
3.1. Poziom uczestnictwa	19
3.2. Cele wyjazdów	20
3.3. Formy organizacyjne	22
3.4. Rodzaje zakwaterowania	23
3.5. Inne cechy wyjazdów	26
4. Krajowe podróże krótkoterminowe (2-4 dni)	29
4.1. Poziom uczestnictwa	29
4.2. Cele podróży	30
4.3. Formy organizacyjne	32
4.4. Rodzaje zakwaterowania	32
4.5. Inne cechy podróży	33
5. Wyjazdy zagraniczne	37
5.1. Poziom uczestnictwa	37
5.2. Cele podróży	38
5.3. Formy organizacyjne	39
5.4. Rodzaje zakwaterowania	40
5.5. Inne cechy wyjazdów	41
Podsumowanie	43
Uczestnictwo emerytów w podróżach turystycznych	43
Uczestnictwo rencistów w podróżach turystycznych	44
Uczestnictwo emerytów i rencistów w podróżach turystycznych	45

Spis tabel

Tab. 1	Uczestnictwo emerytów i rencistów w podróżach turystycznych w latach 1998-2000 na tle ogółu Polaków (%)	13
Tab. 2	Uczestnictwo emerytów i rencistów w turystycznych podróżach krajowych i zagranicznych (%).....	13
Tab. 3	Uczestnictwo w turystycznych podróżach krajowych i zagranicznych według płci (%)	14
Tab. 4	Uczestnictwo w turystycznych podróżach krajowych i zagranicznych według wieku (%)	15
Tab. 5	Uczestnictwo w turystycznych podróżach krajowych i zagranicznych według wykształcenia (%)	15
Tab. 6	Uczestnictwo w turystycznych podróżach krajowych i zagranicznych według miejsca zamieszkania (%)	16
Tab. 7	Uczestnictwo w turystycznych podróżach krajowych i zagranicznych według samooceny sytuacji materialnej (%).....	17
Tab. 8	Powody nieuczestniczenia w turystycznych podróżach krajowych na co najmniej 5 dni (%)	17
Tab. 9	Uczestnictwo emerytów i rencistów w długookresowych podróżach turystycznych w latach 1998-2000 na tle ogółu Polaków (%)	19
Tab. 10	Uczestnictwo w długookresowych podróżach krajowych według płci (%).....	19
Tab. 11	Uczestnictwo w długookresowych podróżach krajowych według samooceny sytuacji materialnej (%).....	20
Tab. 12	Cele wyjazdów długoterminowych według płci (%)	21
Tab. 13	Cele wyjazdów długoterminowych według samooceny sytuacji materialnej (%)	21
Tab. 14	Organizacja podróży długookresowych według samooceny sytuacji materialnej (%)	22
Tab. 15	Miejsce zakwaterowania podczas długookresowych podróży według płci	24
Tab. 16	Rodzaje zakwaterowania podczas podróży długookresowych według samooceny sytuacji materialnej (%).....	25
Tab. 17	Środki transportu wykorzystywane podczas krajowych podróży długookresowych (%)	26
Tab. 18	Kierunki wyjazdów długoterminowych (%)	27
Tab. 19	Osoby towarzyszące podczas krajowych podróży długoterminowych (%)	27
Tab. 20	Sposoby spędzania czasu podczas krajowych podróży długookresowych (%).....	28
Tab. 21	Uczestnictwo emerytów i rencistów w krótkookresowych podróżach turystycznych w latach 1998-2000 na tle ogółu Polaków (%)	29
Tab. 22	Uczestnictwo w krótkoterminowych podróżach krajowych według płci (%).....	29
Tab. 23	Uczestnictwo w krótkookresowych podróżach krajowych według samooceny sytuacji materialnej (%).....	30
Tab. 24	Cele wyjazdów krótkoterminowych według płci (%)	31
Tab. 25	Cele wyjazdów krótkoterminowych według samooceny sytuacji materialnej (%)	31

Tab. 26	Organizacja podróży krótkoterminowych według samooceny sytuacji materialnej (%)	32
Tab. 27	Zakwaterowanie podczas podróży krótkoterminowych (%)	33
Tab. 28	Środki transportu wykorzystywane podczas krajowych podróży krótkoterminowych (%)	34
Tab. 29	Uczestnictwo w krótkich podróżach krajowych według kierunków wyjazdów (%)	34
Tab. 30	Osoby towarzyszące podczas krajowych podróży krótkookresowych (%)	35
Tab. 31	Sposoby spędzania czasu podczas krajowych podróży krótkookresowych (%)	35
Tab. 32	Uczestnictwo emerytów i rencistów w zagranicznych podróżach turystycznych w latach 1998-2000 na tle ogółu Polaków (%)	37
Tab. 33	Uczestnictwo w podróżach zagranicznych według najważniejszych krajów docelowych (%)	37
Tab. 34	Uczestnictwo w podróżach zagranicznych według płci (%)	38
Tab. 35	Uczestnictwo w podróżach zagranicznych według samooceny sytuacji materialnej (%)	38
Tab. 36	Cele wyjazdów zagranicznych według płci (%)	39
Tab. 37	Uczestnictwo w zagranicznych podróżach turystycznych według sposobów organizacji oraz samooceny sytuacji materialnej (%)	40
Tab. 38	Rodzaje zakwaterowania podczas podróży zagranicznych (%)	41
Tab. 39	Środki transportu wykorzystywane podczas podróży zagranicznych (%)	42
Tab. 40	Osoby towarzyszące podczas podróży zagranicznych (%)	42

Spis rysunków

Rys. 1	Cele długookresowych podróży krajowych (w %)	20
Rys. 2	Formy organizacyjne długookresowych podróży krajowych (ogółem) w %	22
Rys. 3	Formy zakwaterowania podczas długookresowych podróży (ogółem) w %	23
Rys. 4	Środki transportu wykorzystywane podczas krajowych podróży długookresowych (w %)	26
Rys. 5	Cele krótkoterminowych podróży krajowych (w %)	30
Rys. 6	Formy organizacyjne krótkoterminowych podróży krajowych (ogółem) w %	32
Rys. 7	Formy zakwaterowania podczas krótkoterminowych podróży (ogółem) w %	33
Rys. 8	Środki transportu wykorzystywane podczas krajowych podróży krótkoterminowych (%)	33
Rys. 9	Cele podróży zagranicznych (w %)	39
Rys. 10	Formy organizacyjne wyjazdów zagranicznych (%)	40
Rys. 11	Rodzaje zakwaterowania podczas podróży zagranicznych (%)	41
Rys. 12	Środki transportu wykorzystywane podczas podróży zagranicznych (%)	42

Wprowadzenie

Niniejsze opracowanie jako pierwsze porusza problematykę uczestnictwa emerytów i rencistów w podróżach turystycznych. Tematyka ta nie była dotąd podejmowana przez żadne placówki badawcze. Zbadanie aktywności turystycznej tej grupy społecznej zleciło Instytutowi Turystyki Ministerstwo Gospodarki, Departament Turystyki. Analizy dokonano na podstawie badań dotyczących aktywności turystycznej Polaków w 2000 roku przeprowadzonych na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski w wieku 15 i więcej lat. Z badanej próby wyselekcjonowano i poddano analizie populację emerytów i rencistów.

W badaniach uwzględniono długo- i krótkookresowe podróże krajowe oraz wyjazdy zagraniczne, ich cele, organizatorów wyjazdów, wykorzystane formy zakwaterowania i środki transportu.

1. Charakterystyka badań

1.1. Założenia metodologiczne

Emeryci i renciści to osoby, które otrzymują świadczenia z ubezpieczeń społecznych, czyli: emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy oraz renty rodzinne. Informacje o świadczeniach emerytalnych i rentowych (poza rolnikami indywidualnymi) dotyczą świadczeń finansowanych:

- z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, którym dysponuje Zakład Ubezpieczeń Społecznych;
- z budżetu Ministerstwa Obrony Narodowej w zakresie świadczeń wypłacanych byłym żołnierzom zawodowym i członkom ich rodzin; z budżetu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w zakresie świadczeń wypłacanych byłym funkcjonariuszom resortu spraw wewnętrznych i administracji oraz Urzędu Ochrony Państwa i członkom ich rodzin; z budżetu Ministerstwa Sprawiedliwości w zakresie świadczeń wypłacanych byłym funkcjonariuszom służby więziennej i członkom ich rodzin (dotyczy byłych żołnierzy zawodowych i funkcjonariuszy, którzy podjęli służbę przed 1 stycznia 1999 r.).

Informacje o świadczeniach emerytalnych i rentowych rolników indywidualnych dotyczą świadczeń finansowanych z Funduszu Emerytalno-Rentowego, którym dysponuje Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, a także z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w przypadku gdy rolnicy posiadają uprawnienia do łącznego pobierania świadczeń z obu tych funduszy.

Zgodnie z obowiązującą międzynarodową definicją turystyki, przeprowadzone ankietowe badania uczestnictwa w turystyce dotyczyły wszystkich podróży turystycznych, to znaczy wyjazdów połączonych co najmniej z jednym noclegiem poza miejscem zamieszkania – zarówno w celu wypoczynkowym, rekreacyjnym, poznawczym, religijnym lub rodzinnym, jak zawodowym. Wzorem podobnych badań prowadzonych w innych krajach (między innymi przez European Travel Monitor Center) przyjęto, że czas trwania podróży nie przekracza 90 dni, a powrót nastąpił między 1 stycznia a 31 grudnia 2000 roku. Za wyjazd krajowy uznano

zatem każde dobrowolne opuszczenie miejscowości stałego zamieszkania, któremu towarzyszył co najmniej jeden nocleg poza tą miejscowością, a przy wyjazdach zagranicznych – co najmniej jeden nocleg w obcym kraju.

Pominięto wyjazdy, które wiązały się ze stałą pracą lub nauką poza miejscem zamieszkania. Do turystycznych nie zaliczono także wyjazdów osób wykonujących zawody, które łączą się z częstymi podróżami, jeśli podczas podróży nie korzystały one z publicznych ani prywatnych miejsc zakwaterowania. Nie zaliczono też wyjazdów na kontrakty zagraniczne. Badaniami objęto trzy rodzaje podróży:

- krajowe krótkookresowe (2-4 dniowe), połączone co najmniej z jednym noclegiem poza domem, ale nie więcej niż z trzema,
- krajowe długookresowe, trwające co najmniej 5 dni, a więc połączone przynajmniej z czterema noclegami poza miejscem stałego zamieszkania,
- zagraniczne – połączone co najmniej z jednym noclegiem poza granicami kraju.

Powyższe założenia metodologiczne przyjęto w badaniach przeprowadzonych na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski w wieku 15 i więcej lat, dotyczących uczestnictwa w podróżach turystycznych w 2000 r. Analiza wyłonionej z tych badań grupy emerytów i rencistów została poddana tym samym założeniom metodologicznym.

1.2. Zasady doboru próby

Badaniami objęto mieszkańców Polski w wieku 15 i więcej lat. Jako metodę badawczą zastosowano sondaż przy użyciu kwestionariusza ankiety, w miejscu zamieszkania respondentów. Badania przeprowadzono na reprezentatywnej próbie OBOP. Doboru próby dokonano przez losowanie warstwowo-proporcjonalne ze zbioru adresów GUS. Podstawą było 98 warstw, które utworzono na bazie 49 byłych województw w taki sposób, że każde województwo było reprezentowane przez dwie warstwy: miejską i wiejską. Warstwy tworzone w granicach poprzednich województw, aby zapewnić bardziej równomierny rozkład terytorialny wylosowanej próby. Liczba wylosowanych mieszkań z danej warstwy była proporcjonalna do ogólnej liczby mieszkań w tej warstwie. Ze względu na różnice w strukturze zaludnienia gmin miejskich i wiejskich zastosowano odmienne metody losowania w obu rodzajach warstw. W pierwszym etapie ze wszystkich warstw wylosowano odpowiednią liczbę gmin. Następnie w gminach wiejskich wybrano losowo jeden rejon spisowy, w nim zaś wylosowano pięć rejonów spisowych, a następnie w każdym z nich jeden obwód i jedno mieszkanie w tym obwodzie. Po dokonaniu losowania z 98 warstw uzyskana próba adresowa została odniesiona do aktualnych danych statystycznych dotyczących struktury ludności w obecnych województwach.

Założona wielkość próby wynosiła 5000 osób. Badania przeprowadził OBOP w dniach 5-21 stycznia 2001 roku. Zrealizowano 3996 ankiet – stopień realizacji próby wyniósł 79,9%. Maksymalny statystyczny błąd pomiaru wynosi 1,6% przy wiarygodności 0,95. Z tak wylosowanej próby wyodrębniono i poddano analizie grupę emerytów i rencistów.

1.3. Charakterystyka badanej zbiorowości emerytów i rencistów

Populacja emerytów i rencistów wyselekcjonowana z ogólnopolskich badań dotyczących aktywności turystycznej mieszkańców Polski w 2000 r. liczyła 1110 osób, w tym 61,3% emerytów i 38,7% rencistów; mężczyźni stanowili 58%, kobiety zaś – 42%.

Przekrój wiekowy był następujący: 3,2% osób do 39 lat; 9% – w wieku od 40 do 49 lat, 19,4% – w wieku 50-59 lat, 68,4% – w wieku 60 lat i więcej. Wiekowo grupa emerytów jest starsza od badanej grupy rencistów:

- 40-49 lat – emeryci 2,6%; renciści 19%
- 50-59 lat – emeryci 12,7%; renciści 29,8%
- 60 i więcej lat – emeryci 83,8%; renciści 44%

Osoby z wyższym wykształceniem stanowiły 6,9% respondentów, szkołę średnią ukończyło 24,3%, wykształcenie zawodowe miało 19,5%, wykształcenie zaś podstawowe – 49,3%.

Sporo badanych (40%) uznało swoją sytuację materialną za złą: grupa emerytów w 34%, rencistów zaś w 52%. Jako średnią oceniło swoją sytuację 53,2% badanej populacji (58,5% emerytów, 44,9% rencistów). Ogółem tylko 5,8% respondentów uznało swoją sytuację finansową za dobrą.

Na wsi mieszkało 38,8% badanych, w miastach liczących do 20 tys. mieszkańców – 12% i taki sam odsetek w aglomeracjach miejskich liczących ponad 500 tys. mieszkańców. Pozostałe osoby (37,3%) – w miastach od 20 tys. do 500 tys. mieszkańców.

Spośród 1110 respondentów, 227 osób (25%) uczestniczyło w krajowych podróżach długookresowych; 270 (24%) – w podróżach krótkoterminowych, 78 (7%) – w zagranicznych wyjazdach turystycznych.

Źródło: w oparciu o badania własne w ramach projektu „Aktywność turystyczna emerytów i rencistów w 2000 roku”.

W badaniach zadano następujące pytanie: Czy w 2000 r. wyjeżdżała Pani/a w 1) do zagranicy na dłuższą niż 1 dzień (nieodpłatnie i odpłatnie) w celach rekreacyjnych, turystycznych lub innych osobistych? Proszę przedstawić wyniki.

Tab. 2. Uczestnictwo emerytów i rencistów w turystycznych podróżach krajowych i zagranicznych (%)

Uczestnictwo	Osoby ogółem	Emeryci	Renciści
	N = 1110	N = 623	N = 420
Wyjeżdżała(a)	83	47	42
Wyjeżdżała(a) na terenie kraju	40	43	30
Wyjeżdżała(a) za granicę	7	8	6
Nie wyjeżdżała(a)	55	50	58

Źródło: w oparciu o badania własne, w których badani mogli uczestniczyć zarówno w wyjazdach krajowych jak i zagranicznych.

2. Uczestnictwo w turystyce

W 2000 roku w podróżach turystycznych uczestniczyło 45% badanej populacji emerytów i rencistów.

Tab. 1 Uczestnictwo emerytów i rencistów w podróżach turystycznych w latach 1998-2000 na tle ogółu Polaków (%)

Uczestnictwo	1998	1999	2000
Emeryci i renciści	47	48	45
Mieszkańcy Polski	61	63	60

Uczestnictwo emerytów i rencistów zmniejszyło się o 3 punkty procentowe w porównaniu z poprzednim rokiem, najkorzystniejszym dla tej populacji w okresie 1998-2000. Dane wyraźnie pokazują istotną różnicę w poziomie uczestnictwa w podróżach turystycznych między emerytami i rencistami a ogółem Polaków.

W badaniach zadano następujące pytanie: *Czy w 2000 r. wyjeżdżał(a) Pan(i) w kraju lub za granicę na dłużej niż 1 dzień (co najmniej 1 nocleg) w celach służbowych, turystycznych lub innych osobistych?* Poniżej przedstawiamy wyniki.

Tab. 2 Uczestnictwo emerytów i rencistów w turystycznych podróżach krajowych i zagranicznych (%)

Uczestnictwo	Badani ogółem	Emeryci	Renciści
	N = 1110	N = 680	N = 430
Wyjeżdżałem(am)	45	47	42
Wyjeżdżałem(am) na terenie kraju	42	43	40
Wyjeżdżałem(am) za granicę	7	8	6
Nie wyjeżdżałem(am)	55	53	58

Odsetki w kolumnach przekraczają sto, gdyż badani mogli uczestniczyć zarówno w wyjazdach krajowych, jak i zagranicznych.

Podróże turystyczne emerytów i rencistów to przede wszystkim wyjazdy na terenie kraju (42%). Za granicę wyjechało 7% badanych.

W podróżach częściej uczestniczyły kobiety (47%) niż mężczyźni (43%). Najczęściej wyjeżdżały kobiety-emerytki (50%), rzadziej – grupa rencistów (kobiety 42,3%, mężczyźni 42,4%).

Tab. 3 Uczestnictwo w turystycznych podróżach krajowych i zagranicznych według płci (%)

Uczestnictwo	Badani ogółem N=1110		Emeryci N=680		Renciści N=430	
	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety
Wyjeżdżałem(am)	43,1	47,0	43,3	50,2	42,4	42,3
Wyjeżdżałem(am) na terenie kraju	40,1	43,4	40,0	46,0	40,2	39,5
Wyjeżdżałem(am), za granicę	6,2	7,5	6,9	8,7	5,3	5,7
Nie wyjeżdżałem(am)	56,9	53,0	56,7	49,8	57,6	57,7

Odsetki w kolumnach przekraczają sto, gdyż badani mogli uczestniczyć zarówno w wyjazdach krajowych, jak i zagranicznych.

Najwyższy poziom uczestnictwa obserwujemy wśród ludzi przynależnych do najmłodszej grupy wiekowej: do 29 lat (68,4% ogółu), a szczególnie osób w tym wieku będących już rencistami (77%). Następna jest grupa 50-59 latków (58,1%), zwłaszcza emeryci (67,2%) z tego przedziału wiekowego.

Najniższy poziom uczestnictwa w podróżach turystycznych odnotowujemy u osób najstarszych: 60 i więcej lat (40,3%), zwłaszcza rencistów (31,2%).

Im wyższy poziom wykształcenia, tym wyższy poziom uczestnictwa w podróżach turystycznych: od 33,6% dla wykształcenia podstawowego do 56,8% dla średniego i 73,6% dla wyższego.

W 2000 roku uczestnictwo emerytów i rencistów zamieszkałych na wsi w podróżach turystycznych wyniosło 36,2%, mieszkańców małych miast – średnio 46,2%; mieszkańców miast średniej wielkości – 56,2%, mieszkańców dużych aglomeracji – 50%. A zatem im większa miejscowość, tym wyższy poziom uczestnictwa w podróżach turystycznych. Od tej zasady odbiega sytuacja rencistów mieszkających w dużych miastach, którzy wyjeżdżają rzadziej (różnica 12 pkt. procentowych) niż grupa emerytów z tego typu miast.

Uczestnictwo badanych w podróżach turystycznych różnicuje również sytuacja materialna.

Tab. 4 Uczestnictwo w turystycznych podróżach krajowych i zagranicznych według wieku (%)

Uczestnictwo	Badani ogółem N=1110					Emeryci N=680					Renciści N=430				
	do 29 lat	30-39	40-49	50-59	60 i więcej	do 29 lat	30-39	40-49	50-59	60 i więcej	do 29 lat	30-39	40-49	50-59	60 i więcej
Wyjeżdżałem(am)	68,4	41,1	51,0	58,1	40,3	-	-	71,4	67,2	43,5	77,7	41,7	45,6	52,1	31,2
Wyjeżdżałem(am) na terenie kraju	72,2	40,0	48,0	52,3	38,0	-	-	64,7	58,0	40,8	77,7	41,7	41,6	48,9	29,3
Wyjeżdżałem(am) za granicę	10,5	5,9	11,0	10,2	5,3	-	-	13,3	16,2	6,4	16,1	-	10,8	6,5	2,3
Nie wyjeżdżałem(am)	31,6	58,9	49,0	41,9	59,7	-	-	28,6	32,8	56,5	22,3	58,3	54,4	47,9	68,8

Odsetki w kolumnach przekraczają 100, gdyż osoba wyjeżdżająca mogła uczestniczyć zarówno w wyjazdach krajowych, jak i zagranicznych.

Tab. 5 Uczestnictwo w turystycznych podróżach krajowych i zagranicznych według wykształcenia (%)

Uczestnictwo	Badani ogółem N=1110					Emeryci N=680					Renciści N=430				
	podstaw.	zasad. zawod.	średnie	wyższe	podstaw.	podstaw.	zasad. zawod.	średnie	wyższe	podstaw.	zasad. zawod.	średnie	wyższe	podstaw.	zasad. zawod.
Wyjeżdżałem(am)	33,6	50,0	57,8	73,6	34,3	34,3	53,8	57,1	74,6	32,8	46,2	59,7	72,5	32,8	46,2
Wyjeżdżałem(am) na terenie kraju	31,5	44,8	54,5	70,9	32,0	32,0	47,5	52,7	69,7	30,9	42,7	56,2	72,5	30,9	42,7
Wyjeżdżałem(am) za granicę	2,8	8,6	10,2	19,5	3,4	3,4	9,9	9,6	19,6	2,4	7,7	11,4	-	2,4	7,7
Nie wyjeżdżałem(am)	66,4	50,0	42,2	26,4	65,7	65,7	46,2	42,9	25,4	67,2	53,8	40,3	27,5	67,2	53,8

Odsetki w kolumnach przekraczają 100, gdyż osoba wyjeżdżająca mogła uczestniczyć zarówno w wyjazdach krajowych, jak i zagranicznych.

Tab. 6 Uczestnictwo w turystycznych podróżach krajowych i zagranicznych według miejsca zamieszkania (%)

Uczestnictwo	Badani ogółem N=1110					Emeryci N=680					Renciści N=430				
	wieś	miasto do 20 tys.	miasto 21-100 tys.	miasto 101-500 tys.	miasto ponad 500 tys.	wieś	miasto do 20 tys.	miasto 21-100 tys.	miasto 101-500 tys.	miasto ponad 500 tys.	wieś	miasto do 20 tys.	miasto 21-100 tys.	miasto 101-500 tys.	miasto ponad 500 tys.
Wyjeżdżałem(am)	36,2	45,8	46,6	56,2	50,0	38,0	52,4	46,6	55,6	55,3	35,6	40,8	46,6	57,7	43,2
Wyjeżdżałem(am) na terenie kraju	34,3	39,3	42,8	51,9	48,2	34,7	44,1	42,1	51,9	54,2	34,1	35,4	44,3	53,5	43,2
Wyjeżdżałem(am) za granicę	4,1	9,8	7,9	9,0	11,6	4,9	13,7	7,9	7,6	11,6	3,1	7,4	8,0	10,7	-
Nigdzie nie wyjeżdżałem(am)	63,8	54,2	53,4	43,8	50,0	62,0	47,6	53,4	44,4	44,7	64,4	59,2	53,4	42,3	56,8

Odsetki w kolumnach przekraczają 100, gdyż badani mogli uczestniczyć zarówno w wyjazdach krajowych, jak i zagranicznych.

Tab. 7 Uczestnictwo w turystycznych podróżach krajowych i zagranicznych według samooceny sytuacji materialnej (%)

Uczestnictwo	Badani ogółem N=1110			Emeryci N=680			Renciści N=430		
	dobra	średnia	zła	dobra	średnia	zła	dobra	średnia	zła
Wyjeżdżałem(am)	73,3	51,3	33,6	68,3	52,7	33,2	78,3	49,8	34,0
Wyjeżdżałem(am) na terenie kraju	58,7	47,5	32,1	55,0	48,8	31,6	62,8	46,6	32,8
Wyjeżdżałem(am) za granicę	22,4	7,8	3,1	21,2	9,3	2,7	23,5	6,5	3,7
Nie wyjeżdżałem(am)	26,7	48,7	66,4	31,7	47,3	66,8	21,7	50,2	66,0

Odsetki w kolumnach przekraczają sto, gdyż badani mogli uczestniczyć zarówno w wyjazdach krajowych, jak i zagranicznych.

Tab. 8 Powody nieuczestniczenia w turystycznych podróżach krajowych na co najmniej 5 dni (%)

Przyczyny nieuczestniczenia	Badani ogółem N=1110	Emeryci N=680	Renciści N=430
Rezygnacja z wyjazdu w związku z innymi wydatkami	2,2	2,4	2,0
Niski poziom zamożności, nie stać mnie na wyjazdy wakacyjne	47,2	46,6	47,7
Nie można było zostawić domu, rodziny bez opieki	6,1	6,2	5,9
Nie można było zostawić gospodarstwa rolnego bez opieki	4,8	4,2	5,3
Inne ważne prace domowe	0,5	0,7	0,5
Podeszły wiek	9,4	11,4	4,8
Choroba	13,8	13,2	15,1
Inwalidztwo	3,0	2,1	3,8
Nie miał kto zorganizować wypoczynku	2,1	2,0	2,4
Wykorzystanie urlopu na dodatkową pracę	0,1	0,1	-
Brak ochoty i potrzeby wyjazdu	6,9	6,9	6,8
Inne	1,9	1,7	2,5
Brak odpowiedzi	2,0	2,5	3,2

Prawie trzy czwarte osób oceniających swoją sytuację jako dobrą uczestniczyło w podróżach turystycznych (głównie grupa rencistów: 78,3%), ale już tylko 51,3% osób oceniających ją jako średnią oraz jedna trzecia oceniających swoją sytuację finansową najgorzej.

W 2000 roku nie odbyło żadnych podróży turystycznych 55% emerytów i rencistów. Jest to największy odsetek w porównaniu z dwoma poprzednimi latami. Częściej nie wyjeżdżali renciści (58%) niż emeryci (53%).

Najistotniejszą przyczyną nieuczestniczenia w podróżach turystycznych jest zła sytuacja materialna i stwierdzenie „nie stać mnie na wyjazdy” (47,2%). Twierdzą tak głównie osoby, które oceniły swoją sytuację materialną jako złą (55,1% emerytów, 57,9% rencistów). Na drugim miejscu wymieniana jest choroba (13,8%), która uniemożliwia wyjazdy. Kolejny powód wiąże się z podeszłym wiekiem (9,4%). Dotyczy to głównie grupy osób liczących 60 i więcej lat. Zgłaszany był prawie 2,5 raza częściej przez grupę emerytów niż rencistów. U rencistów na trzecim miejscu wśród zgłaszanych powodów nieuczestniczenia w podróżach turystycznych było stwierdzenie braku potrzeby takich wyjazdów (6,8%), braku motywacji.

A zatem głównymi przyczynami nieuczestniczenia badanych emerytów i rencistów w turystycznych podróżach krajowych i zagranicznych są trzy elementy: brak pieniędzy, choroba i podeszły wiek.

Tab. 8. Powody nieuczestniczenia w turystycznych podróżach krajowych i zagranicznych w 2000 roku

Powód	Emeryci N=680	Renciści N=110
Brak odpowiednich środków finansowych	47,2	58,2
Choroba	13,8	10,9
Podeszły wiek	9,4	6,4
Brak potrzeby takich wyjazdów	6,8	3,6
Brak motywacji	6,8	3,6
Brak czasu	2,3	1,8
Brak ochoty i pogody na wyjazd	0,9	0,9
Wykorzystanie urlopu na inne cele	0,1	0,1
Nie miałem czasu zorganizować wyjazdu	2,0	1,8
Towarzystwo	1,5	1,8
Choroba	1,2	1,8
Podeszły wiek	1,2	1,8
Inne ważne powody	0,7	0,9
Nie można było znaleźć czasu wolnego	0,7	0,9
Nie można było znaleźć dogodnych warunków	0,7	0,9
Nie można było znaleźć czasu wolnego	0,7	0,9
Rezygnacja z wyjazdu w związku z innymi wyjazdami	0,7	0,9

3. Krajowe wyjazdy na 5 dni i dłużej (urlopowo-wakacyjne)

3.1. Poziom uczestnictwa

W 2000 roku w podróżach długookresowych uczestniczyło 25% emerytów i rencistów. Poziom ten utrzymuje się od 3 lat.

Tab. 9 Uczestnictwo emerytów i rencistów w długookresowych podróżach turystycznych w latach 1998-2000 na tle ogółu Polaków (%)

Uczestnictwo	1998 r.	1999 r.	2000 r.
Emeryci i renciści	25	26	25
Mieszkańcy Polski	37	36	34

W porównaniu z uczestnictwem w podróżach długookresowych dorosłych mieszkańców Polski w ostatnich dwóch latach, jest to o 10-12 punktów procentowych mniej. Emeryci i renciści to po rolnikach grupa społeczna w Polsce o najniższym poziomie uczestnictwa w tego typu podróżach. Uczestnictwo w omawianych wyjazdach jest różnicowane przez płeć.

Tab. 10 Uczestnictwo w długookresowych podróżach krajowych według płci (%)

Uczestnictwo	Badani ogółem N=1110			Emeryci N=680			Renciści N=430		
	razem	męż- czyźni	kobiety	razem	męż- czyźni	kobiety	razem	męż- czyźni	kobiety
Wyjeżdżali	24,9	21,5	27,4	25,5	22,3	28,7	23,3	20,1	25,4
Nie wyjeżdżali	75,1	78,5	72,6	74,5	77,7	71,3	76,7	79,9	74,6

Więcej kobiet niż mężczyzn odbyło podróże urlopowo-wakacyjne (odpowiednio: 27,4% i 21,5%). Częściej niż przeciętnie wyjeżdżały emerytki (28,7%). Najmniejszy udział w tego typu wyjazdach odnotowano wśród rencistów-mężczyzn (20,1%).

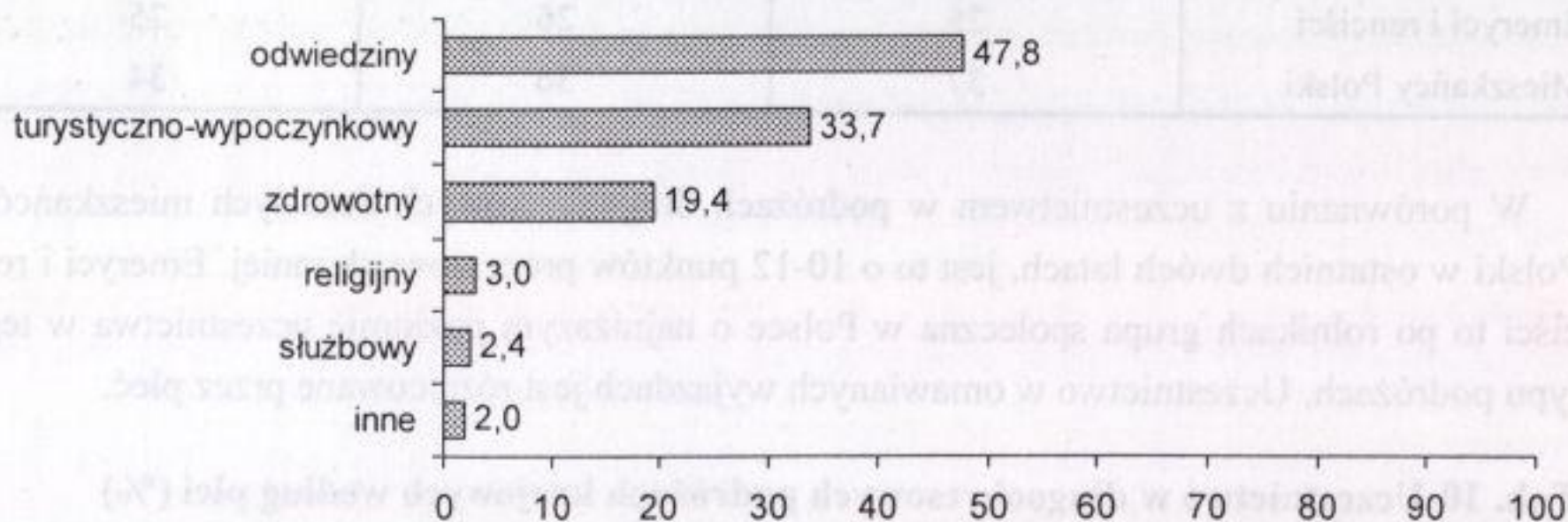
Tab. 11 Uczestnictwo w długookresowych podróżach krajowych według samooceny sytuacji materialnej (%)

Uczestnictwo	Badani ogółem N=1110			Emeryci N=680			Renciści N=430		
	dobra	średnia	zła	dobra	średnia	zła	dobra	średnia	zła
Wyjeżdżali	52,3	27,6	18,2	46,1	28,1	17,8	56,6	26,5	18,7
Nie wyjeżdżali	47,7	72,4	81,8	53,9	71,9	82,2	43,4	73,5	81,3

Ponad połowa badanej populacji (52,3%) oceniająca swoją sytuację materialną jako dobrą uczestniczyła w wyjazdach turystycznych na 5 dni i dłużej (szczególnie grupa rencistów – 56,6%) oraz co czwarta osoba, która oceniła ją jako średnią. Spośród badanych oceniających swoją sytuację finansową jako złą wyjechało najmniej osób (18,2%). Zależność ta odnosi się do obu grup.

3.2. Cele wyjazdów

Najczęściej wymienianym celem długookresowych podróży krajowych były odwiedziny u krewnych lub znajomych (47,8%); następny był cel turystyczno-wypoczynkowy (33,7%), po nim zaś – zdrowotny (19,4%).

Rys. 1 Cele długookresowych podróży krajowych (w %)

Odsetki nie sumują się do 100, gdyż respondenci podawali cele dwóch najdłuższych podróży.

Krewnych lub znajomych odwiedza przy długookresowych podróżach zwłaszcza grupa emerytów (53,8%), a w niej nieco więcej kobiet (57,7%). Jest to dla tej grupy podstawowy motyw omawianych wyjazdów turystycznych. To drugi spośród celów podróży wymienianych przez rencistów (37,3%), ważniejszy dla kobiet (39,3%) niż dla mężczyzn (33,5%) z tej grupy.

Im gorsza sytuacja finansowa badanych, tym większa częstotliwość podróży do krewnych lub znajomych. Od 60,8% dla grupy emerytów, którzy ocenili swoją sytuację materialną jako złą, do 19,1% dla grupy rencistów, którzy ocenili ją najkorzystniej. Podróże w celach tury-

styczno-wypoczynkowych wybierają głównie renciści (38,6%): zdecydowanie częściej mężczyźni (46,7%) niż kobiety (34,1%) z tej grupy. Jest to podstawowy motyw wyjazdów długoterminowych dla tej części badanych, drugi zaś w kolejności dla grupy emerytów obu płci.

Tab. 12 Cele wyjazdów długoterminowych według płci (%)

Cel wyjazdu	Badani ogółem N=277			Emeryci N=177			Renciści N=100		
	razem	męż- czyźni	kobiety	razem	męż- czyźni	kobiety	razem	męż- czyźni	kobiety
Turystycz- no-wypoczynkowy	33,7	36,6	32,6	30,9	30,6	31,0	38,6	46,7	34,1
Odwiedziny u krewnych lub znajomych	47,8	40,2	50,0	53,8	46,9	57,7	37,3	33,5	39,3
Służbowy	2,4	5,9	0,6	2,5	5,9	0,6	2,1	6,0	0,0
Zdrowotny	19,4	25,2	22,0	15,5	23,9	14,2	26,3	26,1	29,6
Religijny	3,0	4,3	2,1	3,9	3,0	4,4	1,4	4,1	0,0
Inne	2,0	0,0	3,0	2,4	0,0	3,8	1,4	0,0	2,2

Odsetki nie sumują się do 100, gdyż respondenci podawali cele dwóch najdłuższych podróży.

Osoby określające swoją sytuację materialną jako dobrą są bardziej aktywne turystycznie (53,8%) niż te, które oceniły ją jako średnią (34,5%). Spośród osób, które oceniły ją najgorzej, wyjeżdża w celach turystycznych najmniejszy odsetek (28,1%). Dotyczy to zwłaszcza grupy emerytów (20,4%).

Tab. 13 Cele wyjazdów długoterminowych według samooceny sytuacji materialnej (%)

Cel wyjazdu	Badani ogółem N=277			Emeryci N=177			Renciści N=100		
	dobra	średnia	zła	dobra	średnia	zła	dobra	średnia	zła
Turystyczno-wypo- czynkowy	53,8	34,5	28,1	34,2	34,0	20,4	71,8	35,8	36,3
Odwiedziny u krew- nych lub znajomych	33,0	45,5	50,2	43,7	53,3	60,8	19,1	37,5	40,1
Służbowy	2,6	2,7	1,4	5,8	1,6	3,1	0,0	4,2	0,0
Zdrowotny	14,3	23,7	22,2	20,3	18,9	13,1	8,8	28,4	31,7
Religijny	8,8	1,7	2,4	8,4	3,3	3,1	9,1	0,0	1,9
Inne	3,9	1,6	1,6	8,6	0,9	2,9	0,0	2,7	0,0

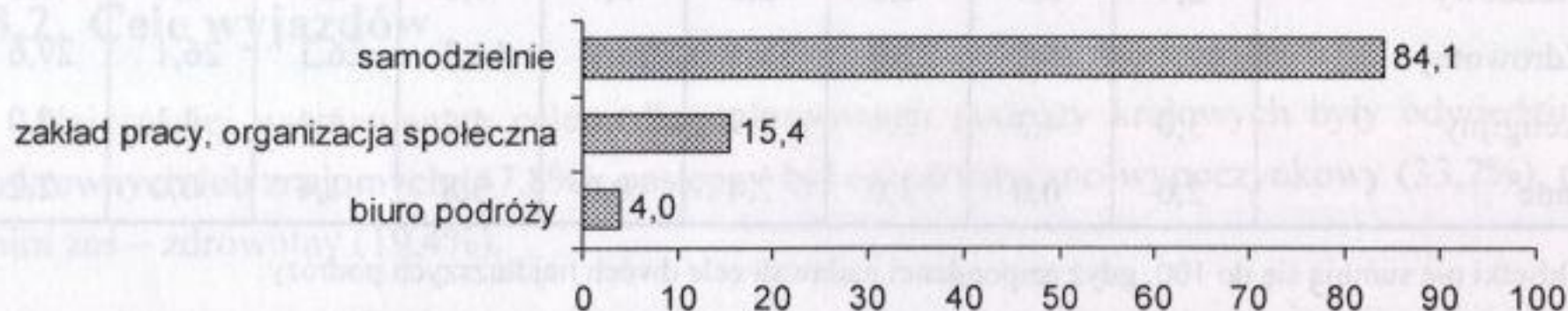
Odsetki nie sumują się do 100, gdyż respondenci podawali cele dwóch najdłuższych podróży.

Uczestnictwo w podróżach zdrowotnych cechuje przede wszystkim grupę rencistów (26,3%), szczególnie kobiet (29,6%). Odwrotna sytuacja występuje w grupie emerytów: to właśnie kobiety kierują się dwukrotnie rzadziej tym motywem wyjazdów. W celach zdrowotnych przede wszystkim wyjeżdżają osoby, które oceniły swoją sytuację materialną jako średnią i złą (odpowiednio: 23,7% i 22,2%). Motyw ten jest najczęściej wskazywany przez najgorzej sytuowanych rencistów (31,7%).

3.3. Formy organizacyjne

Badani wyjeżdżający na co najmniej 5 dni uczestniczyli przede wszystkim w podróżach organizowanych samodzielnie, bez pośredników (84,1%). Są to przede wszystkim ci, którzy ocenili swoją sytuację finansową jako złą (ogółem 85%) i średnią (83%).

Rys. 2 Formy organizacyjne długookresowych podróży krajowych (ogółem) w %

Odsetki nie sumują się do 100, gdyż respondenci opisywali dwie najdłuższe podróże.

Tab. 14 Organizacja podróży długookresowych według samooceny sytuacji materialnej (%)

Organizacja podróży	Badani ogółem N=277			Emeryci N=177			Renciści N=100		
	dobra	średnia	zła	dobra	średnia	zła	dobra	średnia	zła
Samodzielnie – bez pośrednictwa	79,5	83,0	85,0	76,8	85,9	84,4	82,2	80,3	85,3
Przez zakład pracy, organizację społeczną	18,2	18,1	11,6	28,2	13,9	14,1	8,8	22,5	9,4
Wykupiona wcześniej w biurze podróży	2,3	4,3	2,6	4,5	5,4	0,0	0,0	3,4	5,3

Odsetki nie sumują się do 100, gdyż respondenci opisywali dwie najdłuższe podróże.

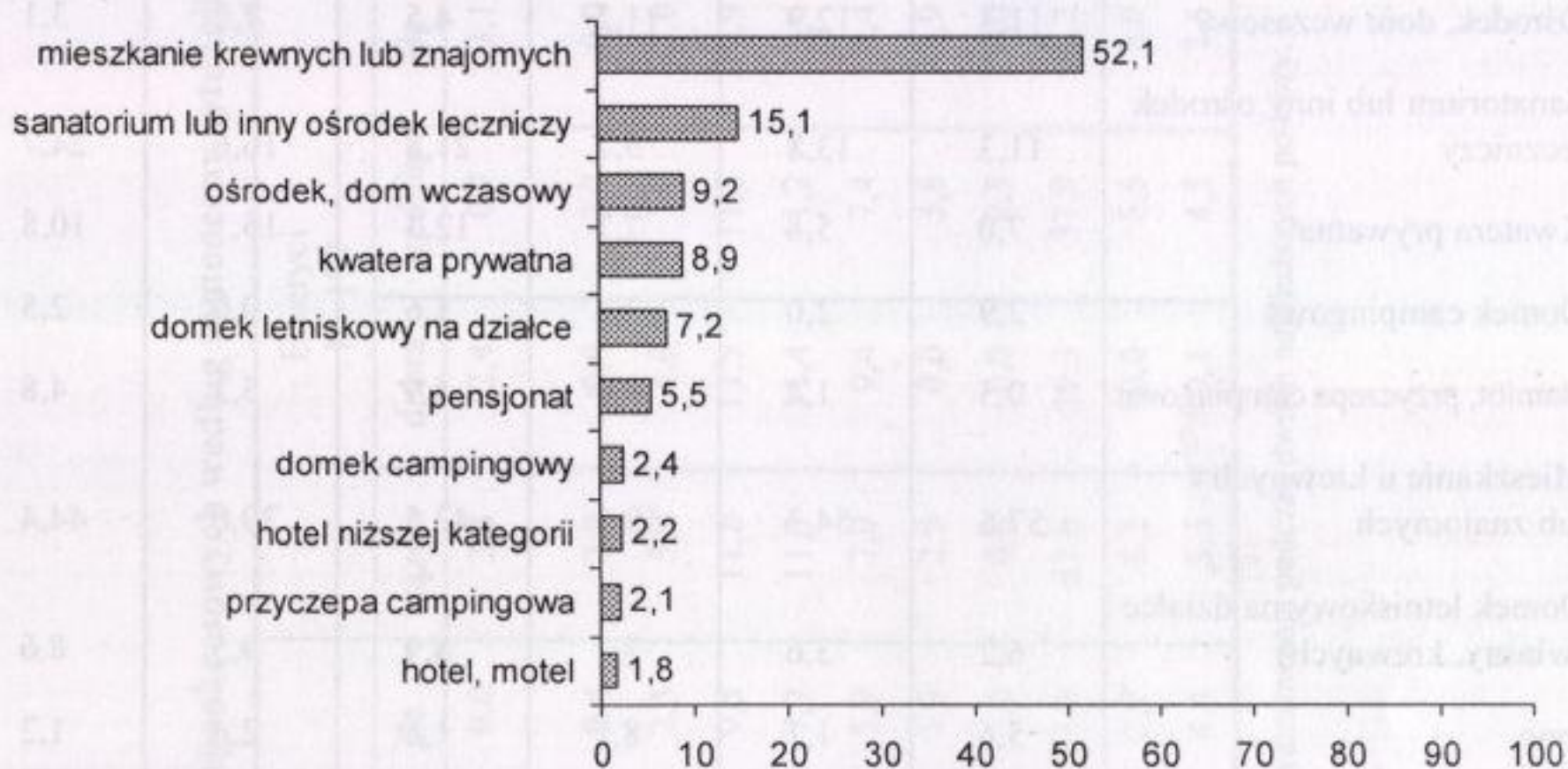
Mniej z tej formy organizacyjnej korzystają osoby będące w najlepszej sytuacji materialnej (79,5%).

Badani zdecydowanie rzadziej wyjeżdżali na wczasy i inne imprezy organizowane przez zakłady pracy lub organizacje społeczne (15,4%). Była to przede wszystkim grupa emerytów w dobrej sytuacji materialnej (28,2%), a także grupa średnio zamożnych rencistów (22,5%).

3.4. Rodzaje zakwaterowania

Co druga badana osoba (52,1%) uczestnicząca w 2000 roku w podróżach urlopowo-wakacyjnych przynajmniej raz skorzystała z noclegu u krewnych lub znajomych.

Rys. 3 Formy zakwaterowania podczas długookresowych podróży (ogółem) w %

Odsetki nie sumują się do 100, gdyż respondenci podawali rodzaje zakwaterowania podczas dwóch najdłuższych podróży.

Z pozostałej bazy turystycznej najczęściej wykorzystywane były sanatoria (15,1%), ośrodki i domy wczasowe (9,2%) oraz kwatery prywatne (8,9%); najrzadziej – baza hotelowa, namiot, przyczepa i domek campingowy (od 1,8% do 2,4%).

U krewnych lub znajomych mieszkali głównie emeryci (57,6%; renciści 42,5%). Największy był odsetek emerytowanych kobiet (59,5%), najniższy zaś mężczyzn-rencistów (39%). Także osoby w trudnej sytuacji materialnej (53,9%), szczególnie grupa emerytów (61,2%), często korzystały z gościny.

Następnym rodzajem zakwaterowania podczas długookresowych podróży turystycznych było sanatorium (15,1%). Korzystają z niego prawie dwukrotnie częściej renciści (21,8%) niż emeryci (11,3%). W sanatorium przebywała co czwarta kobieta-rencistka, lecz tylko co jedenasta emerytka. Na ten rodzaj zakwaterowania decydowali się zwłaszcza renciści średnio i źle oceniający swoją sytuację materialną (odpowiednio: 23,4% i 23,6%).

Tab. 15 Miejsce zakwaterowania podczas długookresowych podróży według płci

Miejsce zakwaterowania	Emeryci N=177			Renciści N=100		
	razem	mężczyźni	kobiety	razem	mężczyźni	kobiety
Hotel, motel, zajazd	2,8	5,5	1,3	0,0	0,0	0,0
Hotel niższej kategorii, dom wycieczkowy, schronisko	2,0	2,9	1,5	2,4	6,8	0,0
Pensjonat	5,9	6,1	5,7	4,9	2,5	6,2
Ośrodek, dom wczasowy	11,8	12,9	11,2	4,5	7,2	3,1
Sanatorium lub inny ośrodek leczniczy	11,3	13,8	9,7	21,8	16,6	24,7
Kwatera prywatna	7,0	5,8	7,7	12,3	15,1	10,8
Domek campingowy	2,9	2,0	3,4	1,6	0,0	2,5
Namiot, przyczepa campingowa	0,5	1,4	0,0	4,9	5,2	4,8
Mieszkanie u krewnych lub znajomych	57,6	54,3	59,5	42,5	39,0	44,4
Domek letniskowy na działce (własny, krewnych)	6,2	3,6	7,7	8,9	9,5	8,6
Inne	5,6	1,1	8,2	1,6	2,4	1,2

Odsetki nie sumują się do 100, gdyż respondenci podawali rodzaje zakwaterowania podczas dwóch najdłuższych podróży.

Kolejnym rodzajem zakwaterowania wybieranym przez badanych przy podróżach wakacyjno-urlopowych są ośrodki i domy wczasowe (ogółem 9,2%). Wybierają je przede wszystkim emeryci-mężczyźni (12,9%).

Z kwater prywatnych korzystało ogółem 8,9% wyjeżdżających. Z prawie dwukrotnie większą częstotliwością niż emeryci (7%) wybierała ten rodzaj zakwaterowania grupa rencistów (12,3%), wśród nich najczęściej mężczyźni (15,1%). Także osoby oceniające swoją sytuację materialną jako średnią (ogółem 12,8%), szczególnie grupa rencistów (17,9%).

Domek letniskowy to kolejny rodzaj zakwaterowania badanych. Posiadają go lub korzystają z domku znajomych głównie renciści (8,9%), rzadziej emeryci (6,2%); także osoby oceniające swoją sytuację materialną jako dobrą (ogółem 31,3%), zwłaszcza grupa rencistów (52,7%).

Tab. 16 Rodzaje zakwaterowania podczas podróży długookresowych według samooceny sytuacji materialnej (%)

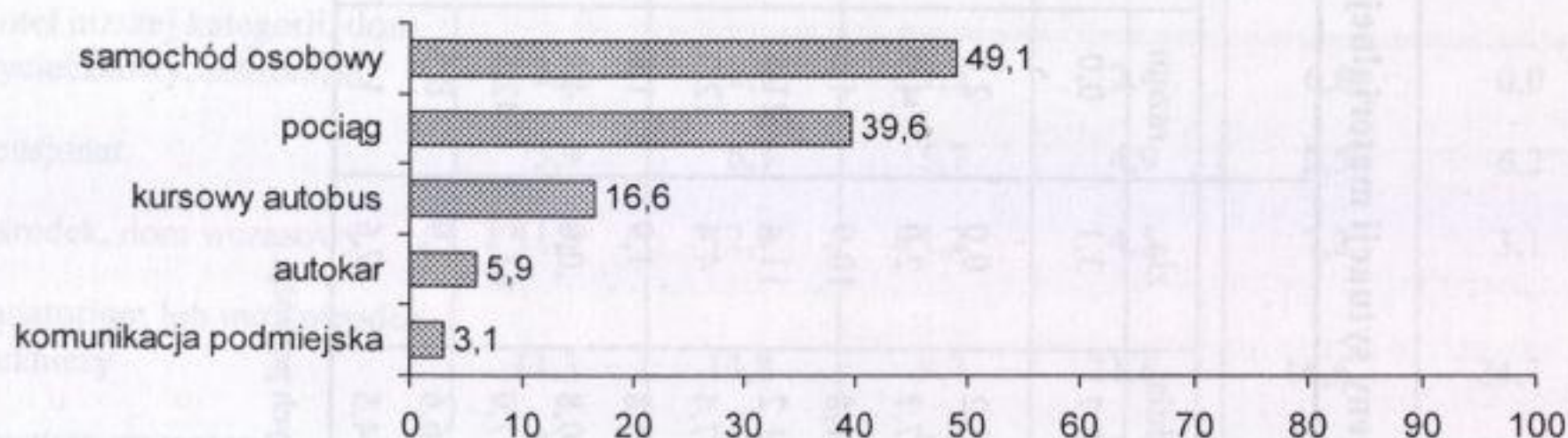
Zakwaterowanie	Badani ogółem N=277				Emeryci N=177				Renciści N=100			
	dobra	średnia	zła	razem	dobra	średnia	zła	razem	dobra	średnia	zła	razem
Hotel, motel, zajazd	6,2	0,3	0,0	2,8	12,4	0,7	3,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Hotel niższej kategorii, dom wycieczkowy, schronisko	0,0	3,3	0,4	2,0	0,0	3,2	0,0	2,4	0,0	3,7	1,2	2,4
Pensjonat	6,5	6,6	2,5	5,9	4,0	7,7	2,0	4,9	8,8	5,5	3,4	4,9
Ośrodek, dom wczasowy	6,4	6,6	9,5	11,8	13,5	11,8	10,9	4,5	0,0	2,0	8,4	4,5
Sanatorium lub inny ośrodek leczniczy	5,5	17,3	17,7	11,3	11,4	11,2	11,4	21,8	0,0	23,4	23,6	21,8
Kwaterna prywatna	4,4	12,8	5,9	7,0	9,4	7,4	4,4	12,3	0,0	17,9	7,6	12,3
Domek campingowy	0,0	2,4	1,9	2,9	0,0	3,8	1,9	1,6	0,0	1,2	2,3	1,6
Namiot, przyczepa campingowa	0,0	3,3	2,0	0,5	0,0	0,8	0,0	4,9	0,0	6,1	4,3	4,9
Mieszkanie krewnych lub znajomych	48,1	48,2	53,9	57,6	50,3	57,9	61,2	42,5	47,3	39,0	46,0	42,5
Domek letniskowy na działce	31,3	7,1	2,7	6,2	10,0	6,6	2,9	8,9	52,7	7,7	3,0	8,9
Inne	3,2	3,0	4,4	5,6	7,1	4,5	7,6	1,6	0,0	1,5	2,0	1,6

Odsetki nie sumują się do 100, gdyż respondenci podawali rodzaje zakwaterowania podczas dwóch najdłuższych podróży.

3.5. Inne cechy wyjazdów

Spośród uczestników podróży długookresowych 49,1% korzystało z samochodu osobowego jako środka transportu: 54,2% rencistów i 46,2% emerytów.

Rys. 4 Środki transportu wykorzystywane podczas krajowych podróży długookresowych (w %)

Odsetki nie sumują się do 100, gdyż respondenci mogli podróżować kilkoma rodzajami środków transportu.

Następnym środkiem lokomocji był pociąg (39,6%), który częściej wybierała grupa emerytów (41,3%) niż rencistów (36,5%). Co szósta osoba korzystała z autobusu kursowego. Wybierali ten środek transportu głównie emeryci (18,4%; renciści – 13,4%).

Tab. 17 Środki transportu wykorzystywane podczas krajowych podróży długookresowych (%)

Środek transportu	Badani ogółem N=277	Emeryci N=177	Renciści N=100
Samochód osobowy	49,1	46,2	54,2
Pociąg	39,6	41,3	36,5
Autobus kursowy	16,6	18,4	13,4
Podmiejska komunikacja	3,1	3,4	2,7
Autokar	5,9	6,9	4,2
Motocykl	0,0	0,0	0,0
Samolot	0,0	0,0	0,0
Inna komunikacja	3,0	3,7	1,8

Odsetki nie sumują się do 100, gdyż respondenci mogli podróżować kilkoma rodzajami środków transportu.

Autokar wybierało 5,9% respondentów: częściej emeryci (6,9%) niż renciści (4,2%); 3,1% korzystało z podmiejskiej komunikacji.

Badana populacja odbywała podróże wakacyjno-urlopowe przede wszystkim do miast (41,5%). Udało się do nich 44,9% emerytów i 35,5% rencistów.

Tab. 18 Kierunki wyjazdów długoterminowych (%)

Kierunek wyjazdów	Badani ogółem N=277	Emeryci N=177	Renciści N=100
Góry	19,5	17,2	23,4
Morze	24,2	18,2	26,4
Jeziora	12,1	11,9	12,4
Miasta	41,5	44,9	35,5
Inne	23,5	26,6	18,1

Odsetki nie sumują się do 100, gdyż każdy respondent mógł być w kilku regionach.

Co czwarty respondent chętnie także wyjeżdżał nad morze: przede wszystkim renciści (26,4%), rzadziej emeryci (18,2%). Prawie co piąty respondent udawał się w góry, ale tylko co czwarty rencista i 18,2% emerytów. Nad jeziora wyjechało 12,1% badanych. Spory odsetek populacji wybrał „inne” miejsca pobytu (ogółem 23,5%): głównie emeryci (26,6%), nieco mniej rencistów (18,1%). Można przypuszczać, że były to tereny wiejskie, leśne, mniej atrakcyjne turystycznie niż te położone w górach, nad morzem czy nad jeziorami.

Tab. 19 Osoby towarzyszące podczas krajowych podróży długoterminowych (%)

Osoby towarzyszące	Badani ogółem N=277	Emeryci N=177			Renciści N=100		
		razem	mężczyźni	kobiety	razem	mężczyźni	kobiety
Wyjechał(a) sam(a)	43,1	45,5	39,0	49,2	39,0	28,5	44,8
Z mężem, żoną, sympatią	35,0	35,1	48,9	27,1	34,9	55,0	23,8
Z rodziną, dziećmi	32,1	27,8	17,6	33,7	39,6	33,8	42,8
Ze znajomymi	11,0	12,8	8,8	15,1	7,9	9,7	6,8

Odsetki nie sumują się do 100, gdyż respondenci mogli opisywać dwie najdłuższe podróże.

Samotnie odbywało podróże długookresowe 43,1% ogółu badanych: prawie połowa emerytów (45,5%), więcej niż jedna trzecia rencistów. Najczęściej emerytki (49,2%), najrzadziej – mężczyźni renciści (28,5%). Co trzeciej osobie towarzyszył współmałżonek – najczęściej mężczyznom-rencistom (55%). Także prawie co trzecia osoba wyjechała z rodziną, dziećmi: głównie renciści (39,6%), nieco mniej emerytów (27,8%), najrzadziej – mężczyźni emeryci (17,6%). Ze znajomymi wyjechała co jedenasta osoba, przede wszystkim emerytki.

Badana populacja podczas urlopu i wakacji preferuje bierny wypoczynek: spokojny pobyt, krótkie spacery, mało wysiłku fizycznego (66,8%). W ten sposób spędzają wakacje głównie emeryci (72,6%) rzadziej renciści (56,6%).

Tab. 20 Sposoby spędzania czasu podczas krajowych podróży długookresowych (%)

Sposoby spędzania czasu	Badani ogółem N=277	Emeryci N=177	Renciści N=100
Spokojny wypoczynek, krótkie spacery	66,8	72,6	56,6
Spokój, cisza, przebywanie z dala od ludzi	22,0	21,8	22,3
Zabiegi lecznicze, kuracje klimatyczne	21,6	17,8	28,4
Poprawa kondycji fizycznej: gimnastyka, dłuższe spacery, wycieczki, pływanie	11,0	11,6	9,9
Turystyka kwalifikowana	2,1	3,3	0,0
Poświęcanie czasu życiu towarzyskiemu i rozrywkom	24,7	26,1	22,3
Zajęcia hobbistyczne (wędkarstwo, zbieranie grzybów itp.)	9,3	10,1	7,8
Czytanie, słuchanie radia, oglądanie TV	26,5	30,0	20,4
Chodzenie do kawiarni, restauracji	2,2	1,6	3,2
Odwiedzanie miejsc kultu religijnego	12,6	14,2	9,8
Zwiedzanie muzeów, zabytków, parków narodowych	15,4	15,9	14,7
Zdobywanie wiedzy i umiejętności (np. nauka języków obcych)	1,6	1,8	1,2
Inne zajęcia	25,6	29,6	18,5

Odsetki nie sumują się do 100, gdyż badani mogli podać kilka sposobów spędzania czasu.

Uzupełnieniem takiego biernego wypoczynku jest czytanie, oglądanie telewizji czy słuchanie radia (26,5%). Tak spędza swój urlop co trzeci emeryt, ale tylko co piąty rencista. Życie towarzyskie i rozrywki to trzeci z kolei sposób spędzania czasu podczas podróży długookresowych (24,7%). Ten styl życia urlopowego bardziej odpowiada emerytom (26,1%) niż rencistom (22,3%). Przeciwnieństwem powyższego jest spędzanie wolnego czasu przez badanych z obu grup w spokoju, ciszy, bierności ruchowej (22%).

Ogółem co czwarty respondent poświęcił swój pobyt na zabiegi lecznicze. Jest to dla grupy rencistów drugi z kolei sposób spędzania czasu podczas pobytów długoterminowych (28,4%) – rzecz zrozumiała, zważywszy że są to osoby, których ogólny stan zdrowia często wymaga poddawania się zabiegom usprawniającym.

Na zwiedzaniu zabytków, odwiedzaniu parków narodowych, skansenów, muzeów itd. spędza czas 15,4% badanych. Bardziej aktywne fizycznie formy spędzania urlopu nie mają zwolenników wśród respondentów. Ma to związek z podeszłym wiekiem i stanem zdrowia.

4. Krajowe podróże krótkoterminowe (2-4 dni)

4.1. Poziom uczestnictwa

W 2000 roku w podróżach krótkookresowych uczestniczyło 24% emerytów i rencistów.

Tab. 21 Uczestnictwo emerytów i rencistów w krótkookresowych podróżach turystycznych w latach 1998-2000 na tle ogółu Polaków (%)

Uczestnictwo	1998	1999	2000
Emeryci i renciści	32	29	24
Mieszkańcy Polski	39	42	37

Był to najmniej korzystny rok z trzech ostatnich dla tego typu podróży analizowanej grupy. W stosunku do 1998 roku nastąpił spadek uczestnictwa o 8 punktów procentowych. W porównaniu z uczestnictwem w podróżach krótkookresowych ogółu dorosłych mieszkańców Polski w 2000 roku, jest to o 13% mniej. Populacja emerytów i rencistów to grupa społeczno-zawodowa o najniższym poziomie uczestnictwa w omawianych wyjazdach.

Płeć różnicuje wyjazdy na 2-4 dni w zdecydowanie mniejszym stopniu niż podróże długookresowe.

Tab. 22 Uczestnictwo w krótkoterminowych podróżach krajowych według płci (%)

Uczestnictwo	Badani ogółem N=1110			Emeryci N=680			Renciści N=430		
	razem	męż- czyźni	kobiety	razem	męż- czyźni	kobiety	razem	męż- czyźni	kobiet
Uczestniczył	23,4	25,3	23,2	24,5	23,5	25,2	24,1	28,1	21,3
Nie uczestniczył	76,6	74,7	76,8	75,5	76,5	74,8	75,9	71,9	78,7

Największy udział w tego typu wyjazdach odnotowujemy wśród rencistów-mężczyzn (28,1%), najmniejszy wśród rencistek (21,3%). Różnicuje natomiast wyjeżdżających sytuacja materialna.

Tab. 23 Uczestnictwo w krótkookresowych podróżach krajowych według samooceny sytuacji materialnej (%)

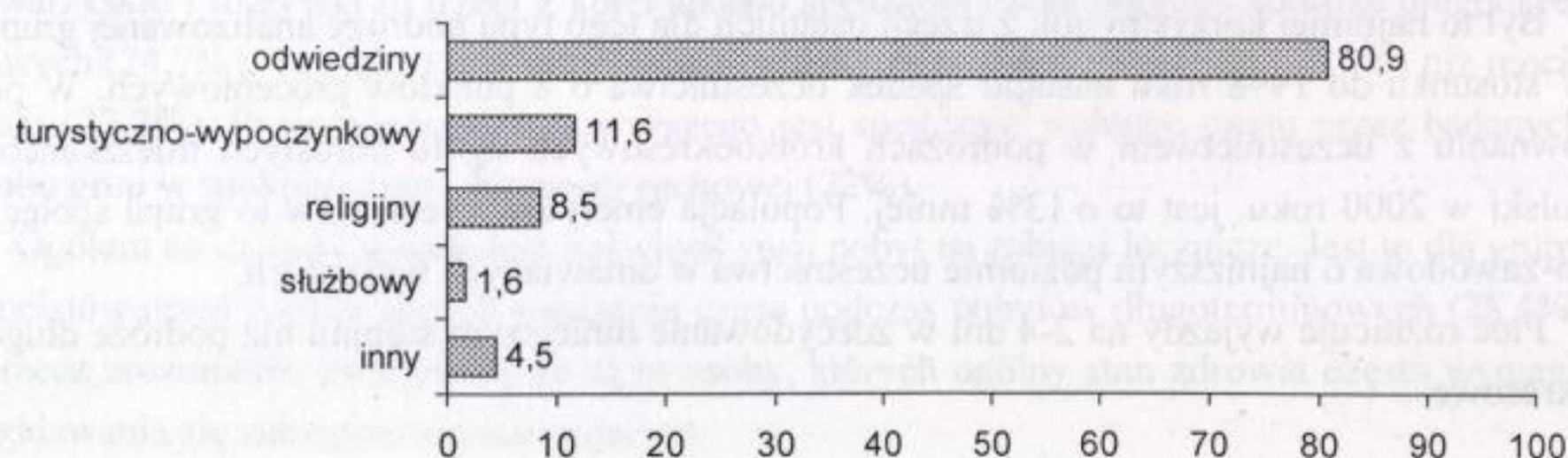
Uczestnictwo	Badani ogółem N=1110			Emeryci N=680			Renciści N=430		
	dobra	średnia	zła	dobra	średnia	zła	dobra	średnia	zła
Uczestniczył	22,0	29,4	18,2	20,1	29,0	17,6	24,7	30,4	18,7
Nie uczestniczył	78,0	70,6	81,8	79,9	71,0	82,4	75,3	69,6	21,3

Osoby, które oceniły swoją sytuację materialną jako średnią (29,4%) lub dobrą (22%), wyjeżdżały częściej niż te, które oceniły ją jako złą (18,2%). Zależność ta dotyczy obu badanych grup.

4.2. Cele podróży

Zarówno podróże krótkie, jak i długookresowe mają zwłaszcza na celu odwiedzenie rodziny lub znajomych. Przy tych pierwszych ten motyw jest w znacznej mierze dominujący (80,9%).

Rys. 5 Cele krótkoterminowych podróży krajowych (w %)

Odsetki nie sumują się do 100, gdyż respondenci mogli wymienić więcej niż jeden cel.

Wyjazdy do krewnych lub znajomych wybierają głównie rencistki (87,8%). Przy wyjazdach na krótko nie obserwujemy tak silnej zależności od sytuacji materialnej badanych jak przy długookresowych.

Tab. 24 Cele wyjazdów krótkoterminowych według płci (%)

Cele	Badani ogółem N=270			Emeryci N=166			Renciści N=104		
	razem	męż- czyźni	kobiety	razem	męż- czyźni	kobiety	razem	męż- czyźni	kobiety
Odwiedziny u krewnych lub znajomych	80,9	80,5	82,4	78,5	79,6	77,8	84,6	81,2	87,8
Turystyczno-wypoczynkowy	11,6	12,7	10,2	12,1	11,6	12,4	10,9	13,3	8,7
Religijny	8,5	3,7	12,7	9,2	2,8	13,7	7,5	4,1	10,6
Służbowy	1,6	3,6	0,0	2,1	5,0	0,0	0,9	1,9	0,0
Inny	4,5	4,2	4,8	4,2	4,2	4,3	4,9	3,8	6,0

Odsetki nie sumują się do 100, gdyż respondenci mogli wymienić więcej niż jeden cel wyjazdu.

Do krewnych lub znajomych na krótko wyjeżdżają zarówno ci, którzy ocenili swoją sytuację materialną jako dobrą (86,3%), jak i ci którzy uznali ją za średnią (81,4%) i złą (80,5%). Grupa rencistów częściej wybiera ten motyw wyjazdów niż emeryci (odpowiednio: 84,6% i 78,5%).

Tylko co dziewiąta badana osoba wyjeżdżała na krótko w celu turystyczno-wypoczynkowym. Ten motyw podróży najczęściej wybierają renciści-mężczyźni (13,3%), rzadziej zaś rencistki (8,7%). W tym samym celu wyjeżdżają także średnio zamożni badani (14,7%), głównie zaś emeryci będący w dobrej sytuacji materialnej (16,4%).

Tab. 25 Cele wyjazdów krótkoterminowych według samooceny sytuacji materialnej (%)

Cel wyjazdu	Badani ogółem N=270			Emeryci N=166			Renciści N=104		
	dobra	średnia	zła	dobra	średnia	zła	dobra	średnia	zła
Odwiedziny u krewnych lub znajomych	86,3	81,4	80,5	71,8	79,7	77,1	100,0	83,8	84,7
Turystyczno-wypoczynkowy	8,9	14,7	7,1	16,4	12,9	8,5	0,0	15,5	5,2
Religijny	3,6	8,0	11,7	6,1	6,7	17,2	0,0	9,2	5,7
Służbowy	6,9	1,0	1,5	13,2	1,2	1,7	0,0	0,0	2,2
Inny	-	4,5	5,0	0,0	4,2	5,3	0,0	5,1	5,0

Odsetki nie sumują się do 100, gdyż respondenci mogli wymienić więcej niż jeden cel wyjazdu.

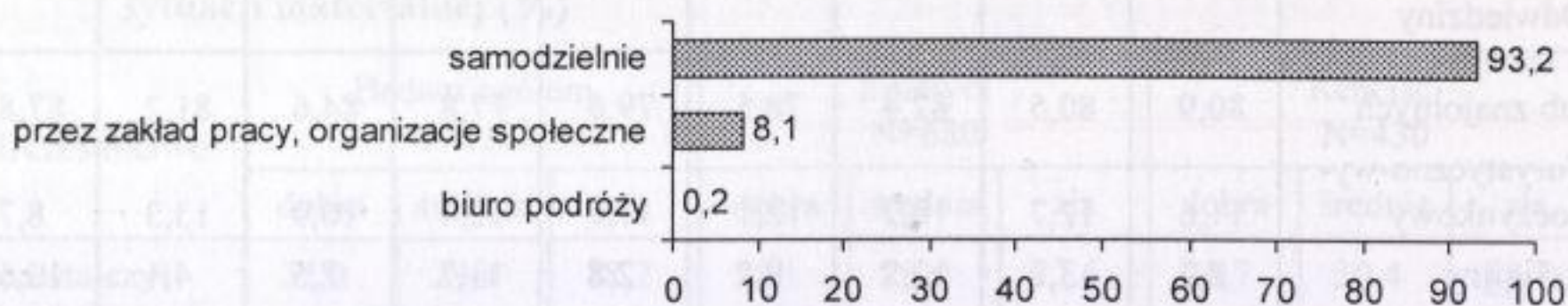
Co dwunasty badany wyjeżdżał na krótko w celu religijnym, głównie kobiety (12,7%), przede wszystkim emerytki (13,7%). Mężczyźni z około trzykrotnie mniejszą częstotliwością. Ponadto wybierały ten cel osoby, które oceniły swoją sytuację materialną jako złą (ogółem 11,7%), głównie emeryci (17,2%).

4.3. Formy organizacyjne

Krótkie podróże krajowe badani organizują na ogół całkowicie samodzielnie (93,2%).

Rys. 6 Formy organizacyjne krótkoterminowych podróży krajowych (ogółem) w %

Odsetki nie sumują się do 100, gdyż respondenci mogli wymienić dwie formy organizacyjne.

Co dwunasta osoba wyjeżdżała za pośrednictwem zakładu pracy lub organizacji społecznej. Udział biur podróży w tego typu wyjazdach jest znikomy (0,2%).

Wybór formy organizacyjnej wyjazdu nie wiąże się z samooceną sytuacji materialnej.

Tab. 26 Organizacja podróży krótkoterminowych według samooceny sytuacji materialnej (%)

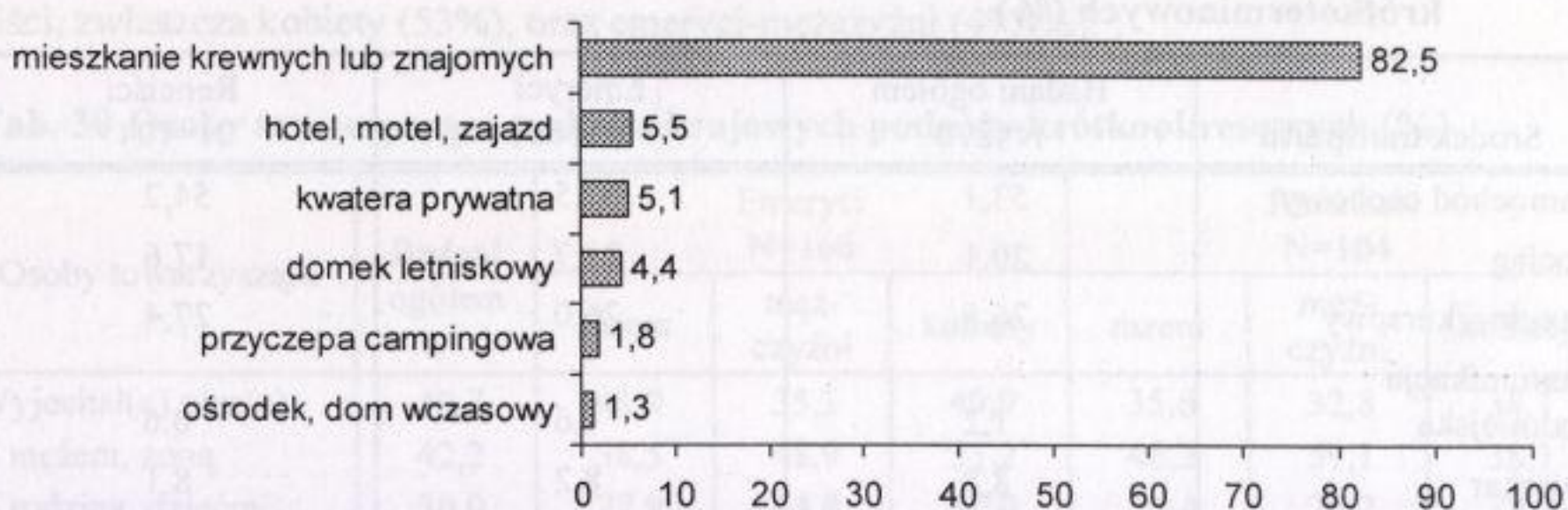
Wyjazd	Badani ogółem N=270			Emeryci N=166			Renciści N=104		
	dobra	średnia	zła	dobra	średnia	zła	dobra	średnia	zła
Samodzielny bez pośredników	93,4	95,0	90,0	86,8	93,7	88,3	100,0	96,5	93,2
Zorganizowany przez zakład pracy, organiza- cję społeczną	6,8	7,8	10,4	13,2	5,8	13,6	0,0	9,2	6,8
Wykupiony wcześniej w biurze podróży	0,0	0,3	0,0	0,0	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0

Odsetki nie sumują się do 100, gdyż respondenci mogli wymienić dwie formy organizacyjne.

4.4. Rodzaje zakwaterowania

W jeszcze większym stopniu niż przy podróżach długookresowych omawiana grupa społeczna korzystała z noclegów u krewnych lub znajomych wyjeżdżając na krótko.

W 2000 roku dotyczyło to ponad 80% badanych uczestników – zarówno emerytów, jak i rencistów (odpowiednio: 81,8% i 83,5%). Z różnego rodzaju bazy hotelowej korzystało zaledwie 5,5% respondentów, w tym największy odsetek emerytów (6,8%); 5,1% uczestników wyjazdów korzystało z kwater prywatnych.

Rys. 7 Formy zakwaterowania podczas krótkoterminowych podróży (ogółem) w %

Odsetki nie sumują się do 100, gdyż respondenci mogli wskazać dwie formy zakwaterowania.

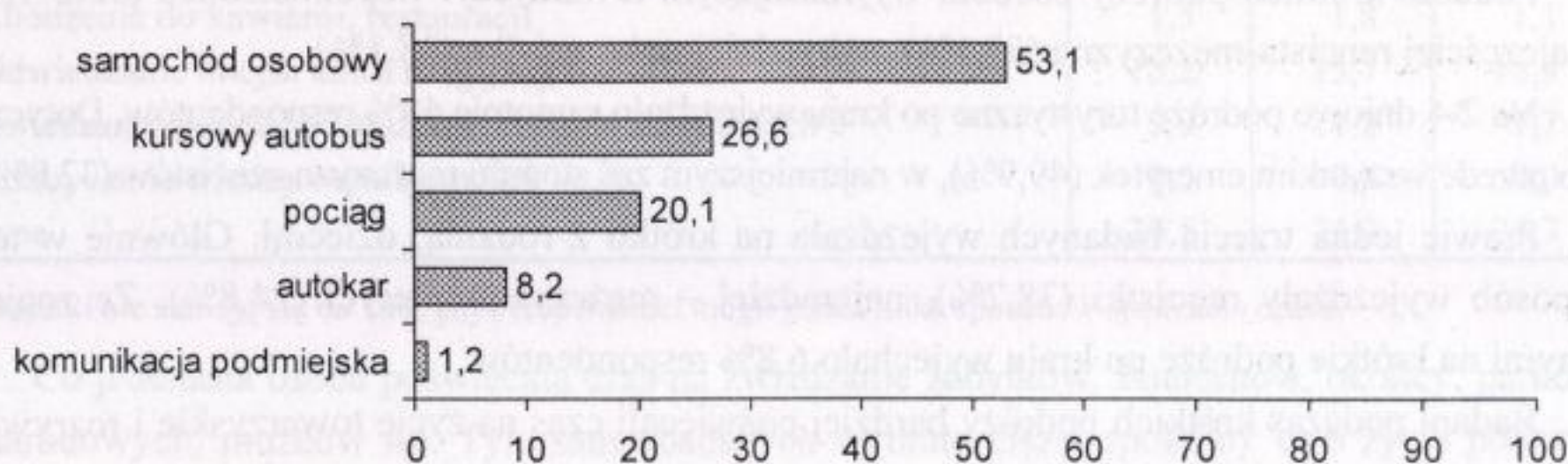
Tab. 27 Zakwaterowanie podczas podróży krótkoterminowych (%)

Zakwaterowanie	Badani ogółem N=270	Emeryci N=166	Renciści N=104
Hotel, motel, zajazd	5,5	6,8	3,5
Ośrodek, dom wczasowy	1,3	0,0	3,4
Kwatera prywatna	5,1	5,1	5,1
Domek letniskowy	4,4	4,5	4,3
Mieszkanie krewnych lub znajomych	82,5	81,8	83,5
Domek campingowy	1,8	1,7	2,0
Inne	4,1	2,6	6,6

Odsetki nie sumują się do 100, gdyż respondenci mogli wskazać dwie formy zakwaterowania.

4.5. Inne cechy podróży

Spośród uczestników podróży 2-4 dniowych, 53,1% korzystało z samochodu osobowego jako środka transportu. Z autobusu kursowego skorzystał co czwarty, z pociągu zaś co piąty turysta; częściej emeryci (21,7%) niż renciści (17,6%).

Rys. 8 Środki transportu wykorzystywane podczas krajowych podróży krótkoterminowych (%)

Odsetki nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli podróżować kilkoma rodzajami środków transportu.

Tab. 28 Środki transportu wykorzystywane podczas krajowych podróży krótkoterminowych (%)

Środek transportu	Badani ogółem N=270	Emeryci N=166	Renciści N=104
Samochód osobowy	53,1	52,5	54,2
Pociąg	20,1	21,7	17,6
Autobus kursowy	26,6	26,0	27,4
Komunikacja podmiejska	1,2	1,6	0,6
Autokar	8,2	8,2	8,1
Inny	1,6	1,7	1,5

Odsetki nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli podróżować kilkoma rodzajami środków transportu.

Co dwunasta osoba wyjeżdżająca na krótko docierała do celu autokarem.

Badani wyjeżdżali na krótko przede wszystkim do miast (58,9%): większy odsetek emerytów (60,3%) niż rencistów (56,6%). Odsetek wyjazdów w góry, nad morze lub jeziora był nieznaczny (od 7,3% w góry do 4,4% nad morze).

Tab. 29 Uczestnictwo w krótkich podróżach krajowych według kierunków wyjazdów (%)

Kierunek wyjazdu	Badani ogółem N=270	Emeryci N=166	Renciści N=104
Góry	7,3	7,3	7,3
Morze	4,4	3,5	5,9
Jeziora	5,9	5,5	6,6
Miasta	58,9	60,3	56,6
Inne	32,6	31,2	34,8

Odsetki nie sumują się do 100, gdyż respondenci mogli być w kilku regionach.

Jedna trzecia badanych wybrała „inne” miejsca pobytu. Należy przypuszczać, że były to tereny wiejskie o mniejszej atrakcyjności turystycznej niż te położone w górach lub nad morzem.

Podczas krótkich podróży osobom wyjeżdżającym towarzyszył współmałżonek (42,2%) – najczęściej rencista-mężczyzna (59,1%), najrzadziej zaś rencistka (38,1%).

Na 2-4 dniowe podróże turystyczne po kraju wyjeżdżało samotnie 40% respondentów. Dotyczy to przede wszystkim emerytek (49,9%), w najmniejszym zaś stopniu mężczyzn-rencistów (32,8%).

Prawie jedna trzecia badanych wyjeżdżała na krótko z rodziną, dziećmi. Głównie w ten sposób wyjeżdżały rencistki (38,2%), najrzadziej – mężczyźni-emeryci (24,8%). Ze znajomymi na krótkie podróże po kraju wyjechało 6,8% respondentów.

Badani podczas krótkich podróży bardziej poświęcali czas na życie towarzyskie i rozrywki (46,3%) niż na spokojny i bierny wypoczynek (40,4%), który był głównym sposobem spędza-

nia czasu podczas podróży długookresowych. Życie towarzyskie lubią przede wszystkim renciści, zwłaszcza kobiety (53%), oraz emeryci-mężczyźni (49,4%).

Tab. 30 Osoby towarzyszące podczas krajowych podróży krótkookresowych (%)

Osoby towarzyszące	Badani ogółem	Emeryci N=166			Renciści N=104		
		razem	męż- czyźni	kobiety	razem	męż- czyźni	kobiety
Wyjechał(a) sam(a)	40,7	43,9	35,3	49,9	35,6	32,8	38,1
Z mężem, żoną	42,2	38,5	48,9	31,2	48,2	59,1	38,1
Z rodziną, dziećmi	30,0	27,9	24,8	30,0	33,4	28,2	38,2
Ze znajomymi	6,8	6,7	8,4	5,5	6,8	5,9	7,7

Odsetki nie sumują się do 100, gdyż respondenci mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

Czytanie, słuchanie radia, oglądanie telewizji – to trzecia preferowana forma spędzania czasu podczas 2-4 dniowych podróży (16,5%). Taki styl życia przy tego typu wyjazdach najbardziej odpowiada emerytkom (20,4%). Podczas krótkich podróży badani częściej odwiedzali miejsca kultu religijnego (15,2%) niż przy wyjazdach długookresowych (12,6%). Czylny to przede wszystkim kobiety: 22,6% emerytek i 17,4% rencistek.

Tab. 31 Sposoby spędzania czasu podczas krajowych podróży krótkookresowych (%)

Sposoby spędzania czasu	Badani ogółem N=270	Emeryci N=166	Renciści N=104
Spokojny wypoczynek, krótkie spacery	40,4	40,3	40,6
Spokój, cisza, przebywanie z dala od ludzi	9,9	9,7	10,2
Zabiegi lecznicze, kuracja klimatyczna	2,0	1,1	3,5
Poprawa kondycji: gimnastyka, pływanie, dłuższe spacery, gry sportowe	2,6	2,3	2,1
Turystyka kwalifikowana	0,0	0,0	0,0
Poświęcanie czasu życiu towarzyskiemu i rozrywkom	46,3	44,4	49,2
Ulubione zajęcia hobbistyczne (wędkarstwo, zbieranie grzybów itp.)	3,3	4,8	0,8
Czytanie, słuchanie radia, oglądanie TV	16,5	17,5	15,0
Chodzenie do kawiarni, restauracji	1,5	1,8	1,1
Odwiedzanie miejsc kultu religijnego	15,2	15,7	14,5
Zwiedzanie zabytków, muzeów, parków narodowych	9,9	11,2	7,7
Zdobywanie wiedzy i umiejętności	0,5	0,8	0,0
Inne	29,5	31,9	25,7

Odsetki nie sumują się do 100, gdyż respondenci mogli podać kilka sposobów spędzania czasu.

Co jedenasta osoba poświęcała czas na zwiedzanie zabytków, skansenów, okolicy, parków narodowych, muzeów itp. Tyle samo badanych wybrało ciszę, spokojny tryb życia podczas krótkich podróży po kraju.

5. Wyjazdy zagraniczne

5.1. Poziom uczestnictwa

W 2000 roku w podróżach zagranicznych uczestniczyło 7% emerytów i rencistów.

Tab. 32 Uczestnictwo emerytów i rencistów w zagranicznych podróżach turystycznych w latach 1998-2000 na tle ogółu Polaków (%)

Uczestnictwo	1998	1999	2000
Emeryci i renciści	6	7	7
Mieszkańcy Polski	11	14	15

Odsetek ten od dwóch lat utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Częstotliwość wyjazdów badanej populacji jest dwukrotnie niższa niż częstotliwość zagranicznych podróży mieszkańców Polski. Emerytów wyjeżdżało 8%, rencistów zaś – 5,5%.

Tab. 33 Uczestnictwo w podróżach zagranicznych według najważniejszych krajów docelowych (%)

Kraje	Badani ogółem N=78	Emeryci N=54	Renciści N=24
Niemcy	44,3	37,8	59,1
Włochy	9,5	12,3	3,1
Słowacja	9,1	5,8	16,6
Czechy	7,3	8,9	3,8
Francja	6,6	7,3	4,9
Grecja	6,3	9,1	0,0
Ukraina	5,0	7,1	0,0
Chorwacja	4,4	6,3	0,0
Austria	3,6	2,6	6,0

Badani wyjeżdżali w 2000 roku przede wszystkim do krajów sąsiednich: do Niemiec (44,3%), na Słowację (9,1%), do Czech (7,3%) i na Ukrainę (5%). Innymi stosunkowo często odwiedzanymi krajami były Włochy, Francja, Grecja, Chorwacja i Austria.

Grupa emerytów udawała się zwłaszcza do Niemiec (37,8%), Włoch (12,3%) i Grecji (9,1%).

Grupa rencistów wybierała przede wszystkim Niemcy (59,1%) i Słowację (16,6%).

Ani płeć, ani wiek i przynależność do grupy emerytów bądź rencistów nie różnicują tego zjawiska. Zależy ono natomiast od subiektywnej oceny własnej sytuacji materialnej. Im lepsza, tym wyższy poziom uczestnictwa w podróżach zagranicznych. Od 23,5% dla grupy rencistów, którzy ocenili swoją sytuację finansową jako dobrą, poprzez 9,3% dla grupy emerytów średnio sytuowanych do 2,7% dla emerytów będących w najgorszej sytuacji materialnej.

Z całej badanej populacji za granicę wyjeżdżało najwięcej emerytek (8,7%).

Tab. 34 Uczestnictwo w podróżach zagranicznych według płci (%)

Uczestnictwo	Badani ogółem N=78			Emeryci N=54			Renciści N=24		
	razem	męż- czyźni	kobiety	razem	męż- czyźni	kobiety	razem	męż- czyźni	kobiety
Uczestniczył	7,0	6,2	7,2	8,0	6,9	8,7	5,5	5,3	5,7
Nie uczestniczył	93,0	93,8	92,8	92,0	93,1	91,3	94,5	94,7	94,3

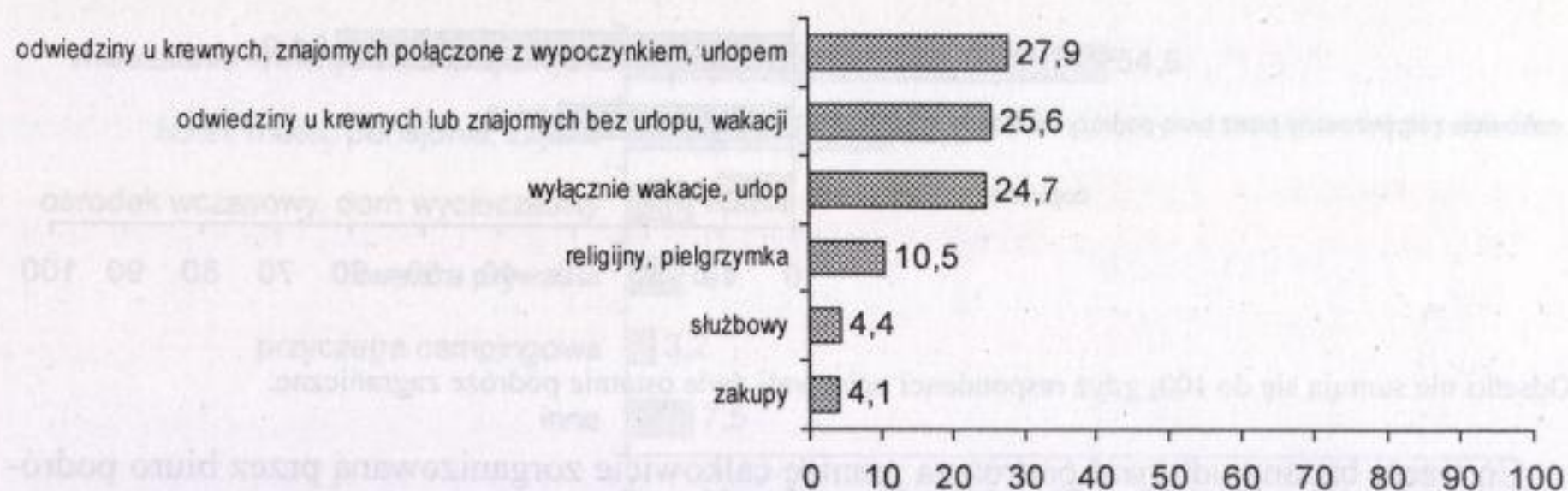
Tab. 35 Uczestnictwo w podróżach zagranicznych według samooceny sytuacji materialnej (%)

Uczestnictwo	Badani ogółem N=78			Emeryci N=54			Renciści N=24		
	dobra	średnia	zła	dobra	średnia	zła	dobra	średnia	zła
Uczestniczył	22,5	8,1	3,3	21,2	9,3	2,7	23,5	6,5	3,7
Nie uczestniczył	77,5	91,9	96,7	78,8	90,7	97,3	76,5	93,5	96,3

5.2. Cele podróży

W 2000 roku badani najczęściej wyjeżdżali za granicę w odwiedziny do krewnych lub znajomych połączone z wypoczynkiem. Wyjeżdżała z takim motywem co trzecia osoba z grupy rencistów i co czwarty emeryt; głównie kobiety (ogółem 34,3%).

Kolejnym, równie ważnym celem podróży za granicę był wyjazd w odwiedziny do krewnych lub znajomych, ale bez motywów typowo turystycznych (25,6%). Tak wyjeżdżała przede wszystkim grupa rencistów (31,7%), najrzadziej zaś mężczyźni-emeryci (16,5%).

Rys. 9 Cele podróży zagranicznych (w %)

Odsetki nie sumują się do 100, gdyż respondenci opisywali dwie ostatnie podróże zagraniczne.

Tab. 36 Cele wyjazdów zagranicznych według płci (%)

Cele wyjazdów	Badani ogółem N=78			Emeryci N=54			Renciści N=24		
	razem	męż- czyźni	ko- biety	razem	męż- czyźni	ko- biety	razem	męż- czyźni	ko- biety
Wakacje, urlop	24,7	36,1	15,2	28,2	48,6	16,1	16,6	23,1	12,4
Odwiedziny u krewnych lub znajomych, połączone z wypoczynkiem	27,9	24,1	34,3	25,0	14,4	31,2	34,5	33,0	35,5
Odwiedziny u krewnych lub znajomych bez wypoczynku	25,6	24,1	30,4	22,9	16,5	26,7	31,7	30,2	32,7
Służbowy	4,4	4,9	4,1	4,9	9,3	2,3	3,4	0,0	5,6
Religijny, pielgrzymka	10,5	6,2	9,7	13,7	11,5	15,2	3,1	0,0	2,8
Zakupy	4,1	3,7	5,9	3,5	6,4	1,8	5,3	0,0	8,7

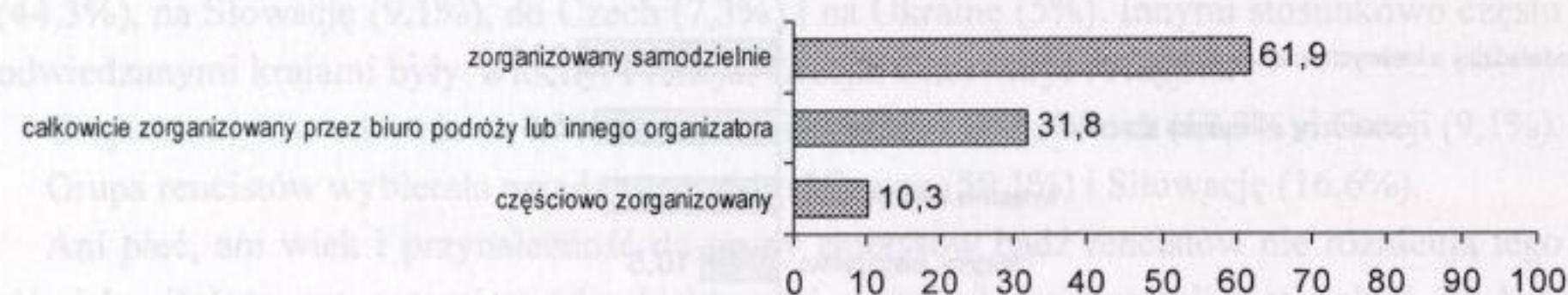
Odsetki nie sumują się do 100, gdyż respondenci opisywali dwie ostatnie podróże zagraniczne.

Trzecim celem podróży za granicę była typowa turystyka (24,7%). Częściej z takim motywem wyjeżdżali emeryci (28,2%), zdecydowanie rzadziej renciści (16,6%) głównie mężczyźni (36,1%), zwłaszcza emeryci (48,6%). Kobiety z obu badanych grup wyjeżdżały dwukrotnie rzadziej niż mężczyźni.

Co dziesiąta osoba z badanej populacji wyjeżdżała za granicę w celach religijnych, pielgrzymkowych – głównie emerytki (15,2%).

5.3. Formy organizacyjne

W 2000 roku respondenci najczęściej uczestniczyli w wyjazdach zagranicznych organizowanych samodzielnie (61,9%), zwłaszcza osoby, która uznają swoją sytuację materialną za średnią (72,4%). Przy tak zorganizowanych wyjazdach dominuje grupa rencistów (70%), głównie kobiet (72%); także osoby które oceniły w miarę dobrze swoją kondycję finansową (80,8%).

Rys. 10 Formy organizacyjne wyjazdów zagranicznych (%)

Odsetki nie sumują się do 100, gdyż respondenci opisywali dwie ostatnie podróże zagraniczne.

Co trzeci badany odbywał podróż za granicę całkowicie zorganizowaną przez biuro podróży lub innego organizatora. W ten sposób wyjeżdżały zwłaszcza osoby, które oceniły swoją sytuację materialną jako dobrą i średnią (odpowiednio: 45,9% i 25,8%). Głównie wybiera tę formę organizacyjną grupa emerytów (38%), zwłaszcza dobrze sytuowanych (55,9%).

Tab. 37 Uczestnictwo w zagranicznych podróżach turystycznych według sposobów organizacji oraz samooceny sytuacji materialnej (%)

Organizacja podróży	Badani ogółem N=78				Emeryci N=54				Renciści N=24			
	ra- zem	do- bra	śred- nia	zła	ra- zem	do- bra	śred- nia	zła	ra- zem	do- bra	śred- nia	zła
Zorganizowana samodzielnie	61,9	55,0	72,4	49,9	58,3	44,1	64,8	44,2	70,0	65,6	80,8	55,2
Całkowicie zorganizowana przez biuro podróży lub innego organizatora	31,8	45,9	25,8	27,0	38,0	55,9	31,5	45,4	17,8	34,4	19,7	8,9
Częściowo zorganizowana	10,3	0,0	7,6	23,4	8,0	0,0	10,0	10,4	15,5	0,0	5,8	35,9

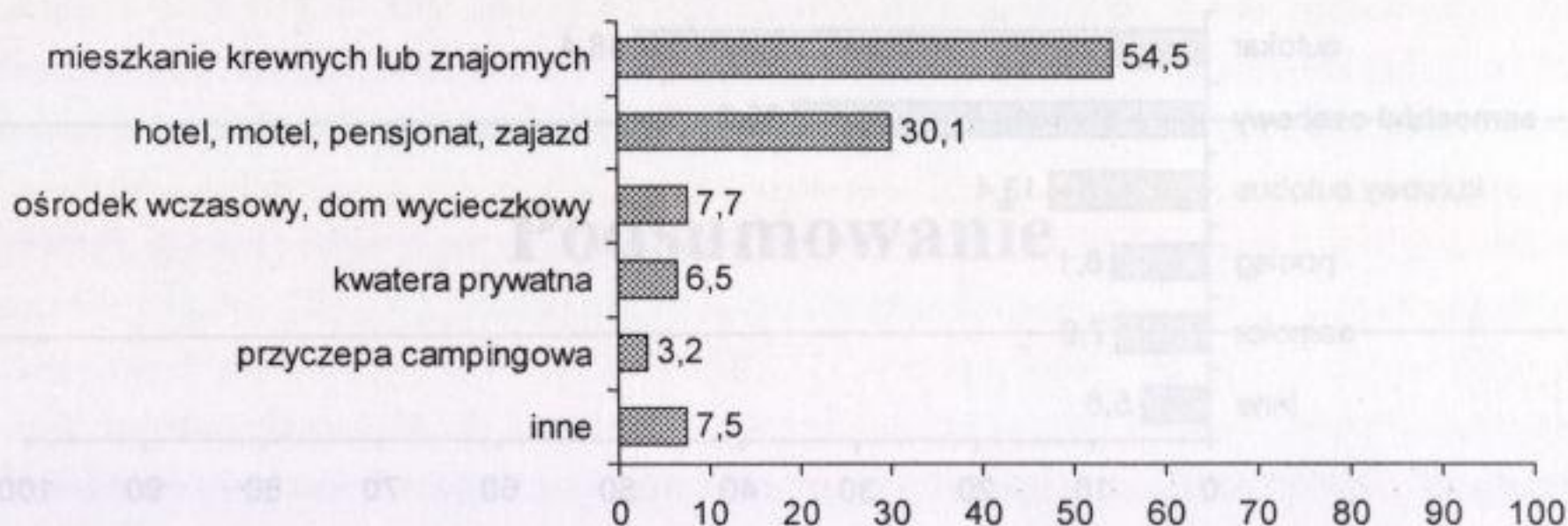
Odsetki nie sumują się do 100, gdyż respondenci opisywali dwie ostatnie podróże zagraniczne.

Tylko co dziesiąty badany odbywał zagraniczną podróż częściowo zorganizowaną przez biuro podróży lub innego organizatora, a częściowo samodzielnie. Wyjeżdżało w ten sposób prawie 25% osób oceniających najgorzej swoją sytuację materialną, szczególnie zaś grupa rencistów (35,9%).

5.4. Rodzaje zakwaterowania

Podczas podróży zagranicznych ponad połowa (54,4%) badanej populacji korzystała z gościny krewnych lub znajomych. Taką formę zakwaterowania wybierali przede wszystkim renciści (74,9%), potem emeryci (45,5%), najwięcej zaś rencistek (82,5%).

Prawie co trzeci badany korzystał z hoteli, moteli lub zajazdów, głównie grupa emerytów (37%). Więcej niż z dwukrotnie mniejszą częstotliwością z takiej bazy noclegowej korzystała grupa rencistów (14%). W ośrodkach czasowych i domach wycieczkowych zatrzymywało się 7,4% osób, a 6,5% – w kwaterach prywatnych.

Rys. 11 Rodzaje zakwaterowania podczas podróży zagranicznych (%)

Odsetki nie sumują się do 100, gdyż respondenci opisywali dwie ostatnie podróże zagraniczne.

Tab. 38 Rodzaje zakwaterowania podczas podróży zagranicznych (%)

Zakwaterowanie	Badani ogółem N=78	Emeryci N=54	Renciści N=24
Hotel, motel, zajazd	30,1	37,0	14,0
Kwatery prywatna	6,5	7,0	5,3
Ośrodek wczasowy, dom wycieczkowy	7,7	11,0	0,0
Mieszkanie krewnych lub znajomych	54,5	45,5	74,9
Namiot, przyczepa campingowa	3,2	4,6	0,0
Inne	7,5	8,5	5,4

Odsetki nie sumują się do 100, gdyż respondenci opisywali dwie ostatnie podróże zagraniczne.

5.5. Inne cechy wyjazdów

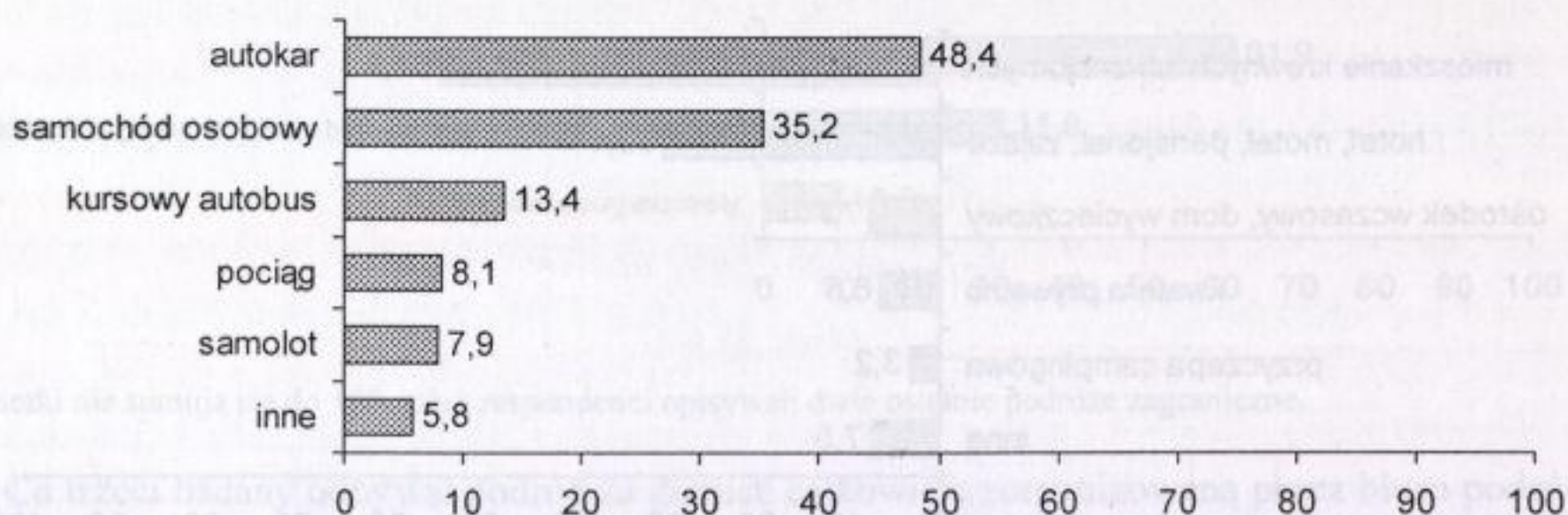
W podróż zagraniczną badani udawali się głównie autokarem (48,4%). Odsetek emerytów był zdecydowanie większy (55,1%) niż rencistów (33,2%).

Co trzeci wyjeżdżający odbywał tę podróż samochodem osobowym. Częściej w ten sposób podróżowali renciści (55,5%) niż emeryci (26,3%).

Kursowym autobusem wyjechało za granicę 13,4% badanych, pociągiem zaś 8,1%. Z tego ostatniego środka transportu korzystała przede wszystkim grupa emerytów (9,4%); prawie dwukrotnie rzadziej wybierali pociąg renciści (5,3%).

Z połączeń lotniczych korzystało 7,9% badanych. Była to tylko grupa emerytów (11,4%). Renciści w ogóle nie korzystali z samolotu przy wyjazdach zagranicznych.

Pod względem osób towarzyszących przy wyjazdach zagranicznych odsetki rozłożyły się bardzo równomiernie. Nie ma dominującej opcji.

Rys. 12 Środki transportu wykorzystywane podczas podróży zagranicznych (%)

Odsetki nie sumują się do 100, gdyż respondenci opisywali dwie ostatnie podróże.

Tab. 39 Środki transportu wykorzystywane podczas podróży zagranicznych (%)

Środki transportu	Emeryci N=54	Renciści N=24
Samochód osobowy	26,3	55,1
Pociąg	9,4	5,3
Kursowy autobus	13,0	14,1
Autokar	55,1	33,2
Samolot	11,4	0,0
Inne	8,3	0,0

Odsetki nie sumują się do 100, gdyż respondenci opisywali dwie ostatnie podróże.

W towarzystwie współmałżonka wyjeżdżało 35,4% respondentów. Jedna trzecia badanych podróżowała samotnie, częściej grupa rencistów (36,5%) niż emerytów (32,8%). Prawie tyle samo (32,5%) wyjeżdżało z rodziną, z dziećmi, a jedna czwarta badanych udała się w podróż zagraniczną ze znajomymi – 26,3% emerytów i 21,8% rencistów.

Tab. 40 Osoby towarzyszące podczas podróży zagranicznych (%)

Osoby towarzyszące	Badani ogółem N=78	Emeryci N=54	Renciści N=24
Wyjechał(a) sam(a)	33,9	32,8	36,5
Wyjechał(a) z żoną/mężem, sympatią	35,4	36,3	33,1
Wyjechał(a) z rodziną	32,5	33,0	31,4
Wyjechał(a) ze znajomymi	25,0	26,3	21,8

Odsetki nie sumują się do 100, gdyż respondenci opisywali dwie ostatnie podróże.

Podsumowanie

Uczestnictwo emerytów w podróżach turystycznych

W 2000 roku w podróżach turystycznych uczestniczyło 47% emerytów: większy odsetek kobiet (50,2%) niż mężczyzn (43,3%). Najaktywniejsze turystycznie były osoby w przedziale wiekowym 40-49 lat (71,4%), najmniejszy zaś odsetek wyjeżdżających odnotowano w grupie osób najstarszych, liczących 60 i więcej lat (43,5%). Uczestnikami podróży turystycznych były przede wszystkim osoby z wyższym wykształceniem (74,6%); ponad dwukrotnie rzadziej wyjeżdżali ludzie z wykształceniem podstawowym. W wyjazdach turystycznych brali udział przede wszystkim emeryci zamieszkali w miastach (przeciętnie 52,5%), a tylko jedna trzecia mieszkających na wsi. Podobnie osoby dobrze oceniające swoją sytuację materialną (68,3%), najmniej zaś osób oceniających ją niekorzystnie (33,2%).

Ponad połowa emerytów nie uczestniczyła w 2000 roku w podróżach turystycznych. Głównymi przyczynami były: niekorzystna sytuacja finansowa (46,6%), choroba (13,2%) oraz podeszły wiek (11,4%).

W krajowych długookresowych podróżach turystycznych uczestniczyło 25,9% emerytów. Podstawowymi motywami tych wyjazdów były: odwiedziny u krewnych lub znajomych (53,8%) oraz wyjazd w celu typowo turystycznym (30,9%) lub zdrowotnym (15,5%). Podróż na co najmniej 5 dni większość emerytów organizowała samodzielnie (84,3%). Co siódma osoba wyjeżdżała za pośrednictwem zakładu pracy lub organizacji społecznej. Podstawowymi rodzajami zakwaterowania były: mieszkanie krewnych lub znajomych (57,6%), ośrodek, dom wczasowy (11,8%) oraz sanatorium (11,3%). Przy wyjazdach urlopowo-wakacyjnych badana grupa emerytów korzystała przede wszystkim z samochodu osobowego (46,2%), pociągu (41,3%) oraz kursowego autobusu (18,4%). Niewielki odsetek osób wyjeżdżał nad morze (18,2%), w góry (12,1%) lub nad jeziora (12,1%).

Emeryci podczas urlopu preferowali spokojny tryb życia, krótkie spacery, mało wysiłku fizycznego (72,6%). Uzupełnieniem zajęć było czytanie, oglądanie telewizji, słuchanie radia (30%). Poza tym poświęcano czas na życie towarzyskie i rozrywki (26,1%).

Krajowe podróże krótkookresowe odbywało 24,5% badanych emerytów. Główne motywy tego typu wyjazdów to: odwiedziny u krewnych lub znajomych (78,5%), typowa turystyka (12,1%) oraz pobyt w miejscu kultu religijnego (9,2%). Podróże turystyczne do 4 dni badani organizowali samodzielnie (91,9%). Podstawowym rodzajem zakwaterowania przy tego typu wyjazdach było mieszkanie krewnych lub znajomych (81,8%). Jako środek transportu służyły przede wszystkim: samochód osobowy (52,5%), kursowy autobus (26%) i pociąg (21,7%). Celem krótkookresowych wyjazdów turystycznych były zwłaszcza miasta (60,3%). Na następnym miejscu były inne miejsca pobytu (31,2%) niż góry, morze czy jeziora. Czas pobytu poświęcano przede wszystkim na życie towarzyskie i rozrywki (44,4%) oraz spokojny wypoczynek (40,3%). Ponadto na czytanie, oglądanie telewizji (17,5%) i odwiedzanie miejsc kultu religijnego (15,7%).

Za granicę wyjeżdżało 8% badanych emerytów. Celem tych wyjazdów były: wakacje, typowa turystyka (28,2%), pobyt u krewnych lub znajomych połączony z urlopem (25%) i odwiedzenie krewnych lub znajomych, ale bez wypoczynku wakacyjnego (22,9%). Ponad połowa badanej grupy (58,3%) organizowała swoje wyjazdy samodzielnie, 38% zaś korzystało z pomocy biura podróży lub innego organizatora. Podstawowym rodzajem zakwaterowania emerytów za granicą było mieszkanie krewnych lub znajomych (45,5%). Rzadziej wybierano hotel lub motel (37%). Przy tego typu wyjazdach emeryci korzystali głównie z autokaru (55,1%) i samochodu osobowego (26,3%).

Uczestnictwo rencistów w podróżach turystycznych

W 2000 roku 42% badanych rencistów odbyło turystyczną podróż krajową lub zagraniczną: taki sam odsetek mężczyzn, jak i kobiet (odpowiednio: 42,3% i 42,4%). Najaktywniejsze były osoby w przedziale wiekowym do 29 lat (77,7%), najmniejszy odsetek wyjeżdżających odnotowano w grupie wiekowej 60 i więcej lat (31,2%). Uczestnikami podróży były przede wszystkim osoby z wyższym wykształceniem (72,5%); ponad dwukrotnie rzadziej wyjeżdżały te z wykształceniem podstawowym. W wyjazdach turystycznych brali udział przede wszystkim renciści mieszkający w miastach (przeciętnie 47,1%), a tylko jedna trzecia osób mieszkających na wsi. W podróżach turystycznych uczestniczyło trzy czwarte osób oceniających swoją sytuację jako dobrą, najmniej zaś (34%) wyjeżdżało osób określających ją jako złą.

W podróżach turystycznych nie uczestniczyło w 2000 roku 58% rencistów. Podstawowe powody nieuczestniczenia były następujące: brak pieniędzy (47,7%), choroba (15,1%), brak potrzeby takich wyjazdów, brak motywacji (6,8%).

W krajowych długookresowych podróżach turystycznych uczestniczyło 23,3% badanych rencistów. Głównymi motywami tego typu wyjazdów były: cele typowo turystyczne (38,6%), odwiedzanie krewnych lub znajomych (37,3%) oraz wyjazd zdrowotny (26,3%). Podróże na

co najmniej 5 dni renciści organizowali samodzielnie (83,8%). Podstawowym rodzajem zakwaterowania było mieszkanie krewnych lub znajomych (42,5%), sanatorium (21,8%) oraz dom letniskowy na działce (8,9%). Przy wyjazdach urlopowo-wakacyjnych badana grupa rencistów korzystała przede wszystkim z samochodu osobowego (54,2%), pociągu (36,5%) oraz kursowego autobusu (13,4%). Nad morze wyjechało 26,4% rencistów; w góry – 23,4%, nad jeziora – 12,4%. Badana populacja podczas urlopu wybierała spokojny tryb życia, mało wysiłku fizycznego (56,6%), poddawała się także zabiegom leczniczym (28,4%) oraz poświęcała czas na życie towarzyskie i rozrywki (22,3%).

W krajowych podróżach krótkoterminowych uczestniczyło 24,1% badanych rencistów. Głównymi motywami tego typu wyjazdów były: odwiedziny u krewnych lub znajomych (84,6%), typowa turystyka (10,9%) oraz pobyty w miejscach kultu religijnego (7,5%). Podróże turystyczne do 4 dni były przez badanych organizowane samodzielnie (95,3%). Podstawowym rodzajem zakwaterowania przy tego typu wyjazdach było mieszkanie krewnych lub znajomych (83,5%). Jako środek transportu służył przede wszystkim samochód osobowy (54,2%), kursowy autobus (27,4%) i pociąg (17,6%). Podczas krótkich podróży badani poświęcali czas przede wszystkim na życie towarzyskie i rozrywki (49,2%), spokojny wypoczynek (40,6%), czytanie, oglądanie telewizji (15%) i odwiedzanie miejsc kultu religijnego (14,5%).

Za granicę wyjeżdżało 5,5% badanych rencistów. Celem tych wyjazdów były: pobyty u krewnych lub znajomych połączone z urlopem (34,5%), korzystanie z gościnności krewnych lub znajomych, ale bez wypoczynku wakacyjnego (31,7%) oraz typowa turystyka (16,6%). Prawie trzy czwarte badanej grupy (70%) organizowało swoje wyjazdy samodzielnie, a 17,8% – z pomocą biura podróży lub innego organizatora.

Podstawowym rodzajem zakwaterowania rencistów przy wyjazdach za granicę było mieszkanie krewnych lub znajomych (74,9%). Co siódma osoba wybrała hotel lub motel. Przy tego typu wyjazdach korzystano głównie z samochodu osobowego (55,5%) i autokaru (33,2%).

Uczestnictwo emerytów i rencistów w podróżach turystycznych

- W 2000 roku 45% badanej populacji uczestniczyło w podróżach turystycznych. Uczestnictwo zmniejszyło się o 3 punkty procentowe w porównaniu z rokiem poprzednim. W stosunku do ogółu dorosłych mieszkańców Polski udział w podróżach turystycznych jest o 15% mniejszy. Po rolnikach, emeryci i renciści stanowią grupę społeczną o najniższym poziomie uczestnictwa w podróżach turystycznych.
- Badani odbywali przede wszystkim podróże na terenie kraju (42%). Za granicę wyjechało 7%.
- Grupa emerytów była bardziej aktywna turystycznie (47%) niż renciści (42%).

- Najwyższy poziom uczestnictwa obserwujemy wśród ludzi najmłodszych, następnie w grupie 50-59 lat, najniższy zaś u osób najstarszych: 60 lat i więcej.
- Im wyższy poziom wykształcenia badanych, tym wyższy poziom uczestnictwa w wyjazdach turystycznych.
- Osoby oceniające swoją sytuację materialną jako dobrą są częściej uczestnikami wyjazdów turystycznych niż oceniające ją jako średnią. Najmniejszy odsetek uczestników podróży turystycznych pochodzi z grupy osób oceniających swoją sytuację finansową jako złą.
- Im większa miejscowość zamieszkania badanych, tym częstszy udział w podróżach turystycznych.
- Najistotniejszymi powodami nieuczestniczenia badanych w turystycznych podróżach krajowych i zagranicznych były: brak pieniędzy, choroba oraz podeszły wiek.

Przedstawione tutaj wyniki sygnalizują tylko najważniejsze tendencje. Dokładne poznanie omawianego zjawiska wymaga przeprowadzenia ogólnopolskich badań tej populacji na dużo większej próbie

9158

ISBN 83-88376-45-4